

POLITI HØGSKOLEN

Tilrettelagte avhør

En studie av avhørers forberedelser til
førstegangs tilrettelagte avhør av barn
som vitner og fornærmede

Inger-Lise Brøste

Erfaringsbasert Master i Etterforskning

Kull 2016

Veileder for oppgaven

Førstemanuensis Patrick Risan, Bacheloravdelingen, Politihøgskolen Oslo.

Antall ord

Antall ord etter fratrukk for innholdsfortegnelse, forord, norsk og engelsk sammendrag, fotnoter, tekst i forbindelse med tabell/figurer/illustrasjoner og litteraturliste: 23656

Masteravhandling for studiet: Erfaringsbasert etterforskning ved Politihøgskolen

Omfang: 30 studiepoeng

Politihøgskolen i Oslo

15. august 2020

Forord

«Hadde jeg visst det jeg vet i dag, hadde dette vært så mye enklere».

Denne oppgaven har vært som å gå Birken på ski, en skikkelige langtur med mye tro og tvil underveis. Det startet med solskinn, godt feste og stor optimisme. Det ble mye stigning i mange mil og noen negative tanker kom sigende på. Etter 40 km på ski nådde jeg Sjusjøen, sliten og klar for nedoverbakkene mot Lillehammer. Etter 51 km var jeg så nærme målet, men med null feste. De siste kilometeren mot mål ble veldig krevende, og mange av de jeg hadde passert på veien gikk forbi meg. Sliten, lettere irritert og ganske stolt passerte jeg målstreken på Birkebeiner Skistadion. Jeg hadde fullført 54 km på ski!

Nå har jeg som gikk ut av Politiskolen i 1990 skrevet en masteroppgave. Resultatet er uvisst men en lang prosess er uansett over. Min tidligere sjef og motivator Ivar Husby og min gode venn og mentor Åse Langballe, var begge opptatt av at jeg måtte formalisere kunnskapen min om avhør av barn. Tusen takk begge to, jeg har vært ganske irritert underveis, men nå er jeg takknemlig for at dere fikk meg ut av komfortsonen.

Kristina, min kjære kollega på PHS, du gav meg et klokt råd. «Spør Patrick, han er god på kvalitativ metode og intervjuer». Tusen takk til min kloke, sindige og tørrvittige veileder Patrick Risan for at du orket dette! Det har vært et par motbakker den siste tiden og da ba du meg tenke på oppløpet til Vebjørn Rodals OL-gull i 1996. Du er en god motivator.

Spesialbibliotekar Camilla Pellegrini Meling - du er unik! Helt siden jeg begynte på Politihøgskolen i 2011 har du tålmodig veiledet og hjulpet med alt fra Apa til Endnote. Tusen takk for all hjelp. En stor takk rettes også til Christel Tombre, Politihøgskolen og ikke minst min barndomsvenninne Marianne Brudeli. Dere to er «heil ved» og sørget for ny energi og god hjelp i innspurten. Og varm hilsen til min venn og faste «sparringspartner» Tone Davik, Kripos.

Sist men ikke minst en stor takk til familien min. Kjære Ingeborg og Eirik, tusen takk for varme klemmer, ros og for at dere har vært så tålmodige med meg. Den største takken går til

deg Henning, min kjæreste, beste venn og tålmodige støttespiller. Jeg hadde ikke kommet i mål uten deg!

Nå er jeg klar for å melde meg på Birken 2021.

Langhus, august 2020

Inger-Lise

Sammendrag

I denne oppgaven rettes søkelyset mot etterforskere som gjennomfører tilrettelaget avhør av barn som vitner eller fornærmede. Studien hadde som målsetning å undersøke avhørers forberedelse til tilrettelaget avhør av barn som vitner eller fornærmede.

Gjennom en eksplorerende tilnærming og kvalitative semistrukturerte intervjuer av 7 etterforsker (avhørere) som gjennomfører tilrettelagte avhør, gis beskrivelser av hva de opplever som viktig faktor i forberedelsene til TA. Studiens problemstillinger er som følger:

1. Hvilke faktorer opplever avhører som viktige for å forberede tilrettelagte avhør?
2. Hvilken betydning opplever avhører at tidsfrister har for deres forberedelser?

Tematiske analyse ble benyttet for å analysere datamaterialet som resulterte i følgende hovedtema: 1. Forberedelse gjennom å vurdere tilgjengelig saksinformasjon og kilder. 2. Samhandling med de lovpålagte aktørene som en faktor i avhørers forberedelser. 3. Tidsfrister på godt og vondt - avhengig av kontekst.

Resultatene fra studien viser at det er flere ulike hensyn som må ivaretas i forberedelser til TA, hvor mange etterforskingsskritt må utføres innenfor korte frister. Informantene uttrykte viktigheten av god plan for etterforskningen og at etterforskerne kom raskt i gang med å innhente informasjon. Noe som var viktig for å ha tid til å gjennomgå og kvalitetssikre informasjonen som avhører skulle benytte i sine forberedelser. Hvis grunnlaget for saken og TA bygde på barns utsagn måtte kilden til informasjon kontrolleres, slik at mulige feilkilder ble avdekket før disse ble videreført inn i TA. Avhørers forberedelser var derfor avhengig av at etterforskerne og andre aktørene utførte etterforskningen med god kvalitet og i tide. Etterforskningen var dessuten avhengig av at andre offentlige instanser som eksempelvis barnevernet hadde mulighet til å prioritere å bistå politiet med informasjon i denne fasen.

Samhandling med avhørsleder som har det overordnede ansvaret for TA, samt barnefaglig rådgiver på barnehuset fremstår som viktig faktor i forberedelsene til TA. Behovet for samhandling varierte fra sak til sak og noen ganger ble ønsket om samhandlingen utfordret av mangel på tid og mange saker. Resultatene viser at rådgiverne med sin barnefaglige kompetanse er en ressurs som burde kobles inn tidligere, slik at de i større grad kunne bistå

med å innhente og gjennomgå dokumenter som som kunne ha betydning for tilretteleggingen for det enkelte barn og for å veilede avhører.

Informantene gav uttrykk for at de stort sett var fornøyd med fristene for TA. Utfordringen var saker med en ukes frist, som i realiteten betydde at de hadde fem virkedager til rådighet for å sikre god kvalitet i etterforskningen før TA. Med mange etterforskingsskritt og manglende etterforskningskapasitet kunne etterforskningen bli satt under press. Tidsfristene førte til at TA ble prioritert som igjen var positivt for etterforskningen og avhørers forberedelser før TA. Utfordringen var at når TA var gjennomført ventet et nytt avhør med ny frist som måtte prioriteres. Det kunne resultere i at saken ikke lenger ble prioritert og etterforskningen stoppet opp.

Resultatene gir et bilde av at avhørers forberedelser er komplekse og sammensatte. De er således avhengig av et velfungerende system og god samhandling med andre aktører, for å ivareta både juridiske, etterforskningsmessige og barnefaglige hensyn i møte med barn i TA.

Resultatene drøftes opp mot gjeldene regler, eksisterende forskning og politiets praksis.

Abstract

This dissertation highlights the role of investigators who conduct investigative interviews of children who are witnesses or injured parties. The objective of the study is to examine which factors the interviewer perceives to be important for their preparations as well as the significance of deadlines in this phase.

By means of an explorative approach and qualitative semi-structured interviews of seven investigators (interviewers) that conduct investigative interviews of children, descriptions are given of what they regard as important factors in preparing for these interviews. The thesis questions are as follows:

1. Which factors does the interviewer perceive as important when preparing for investigative interviews of children?
2. What significance does the interviewer place on deadlines when preparing for these interviews?

Thematic analysis was used for analysing data material, resulting in the following main themes: 1. Preparing by evaluating sources and information available about the case. 2. Interaction with statutory parties as a factor in the interviewer's preparations. 3. The impact of deadlines – depending on context.

The results of the study show that there are several different considerations that need to be made when preparing for investigative interviews of children, in which many investigative steps need to be carried out within short deadlines. The informants underlined the importance of having a good plan for the investigation and an expedient start to the gathering of information, which was important in order to have time to process and assure the quality of the information that the interviewer was to use in their preparations. If the foundation of the case and the investigative interview was based on the child's statement, the source of information had to be checked so that possible sources of error could be discovered before these would be carried into the investigative interview. The preparations made by the interviewers were therefore dependent on the investigators and other involved parties conducting the investigation with good quality and punctuality. Furthermore, the investigation

was dependent on other public bodies, such as Child Protection Services, being able to prioritise supporting the police with information during this phase.

Interaction with the officer in charge of the investigation who has overall responsibility for investigative interviews of children, as well as the children's councilor at the Barnehus (Children's House) appear to be important factors when preparing for these interviews. The need for interaction varied from case to case and sometimes the wish for interaction was hampered by lack of time and an abundance of cases. The results show that the councilors with their competence in matters concerning children are a resource that ought to be brought in at an earlier stage so that they could assist to a greater extent in gathering and examining documents which could be relevant for each individual child and for offering advice to the interviewer.

The informants indicated that they were on the whole satisfied with the deadlines for the investigative interviews of children. The challenge lay in the cases which had a one-week deadline, which in reality meant that they had five working days at their disposal to secure good quality in their investigation prior to the investigative interviews. Due to many steps in the investigation and a lack of investigative capacity, the investigation could be put under pressure. The deadlines led to investigative interviews of children being prioritised, which in turn was positive for the investigation and the interviewer's preparations prior to the interview. The challenge was that once the interview was conducted, priority had to be given to a new interview which awaited with a new deadline. It could result in the case no longer being prioritised and the investigation stopping up.

The results present a picture of the interviewer's preparations being complex and diverse. They are thus dependent on a well-functioning system and good interaction with other involved parties in order to take care of both the judicial, investigative and child-related considerations in encounters with children in investigative interviews.

The results are discussed in the light of applicable rules, existing research and police practice.

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag.....	4
Abstract.....	6
1.0. Innledning.....	10
1.1. Tema og bakgrunn.....	10
1.2. Kort presentasjon av tidligere relevant forskning.....	11
1.3. Undersøkelsens formål og problemstilling.....	14
1.4. Avgrensninger.....	14
1.5. Oppgavens oppbygging.....	14
2.0. Teori.....	15
2.1. Etterforskningens formål og kvalitet.....	15
2.2. Grunnlaget for etterforskningen.....	17
2.3. Utfordringer og feilkilder.....	19
2.4. Rettslig grunnlag for TA.....	21
2.5. TA som etterforskningsmetode.....	24
2.6. Forberedende fase.....	27
3.0. Metode.....	30
3.1. Forforståelse.....	30
3.2. Etikk.....	32
3.3. Valg av metode.....	33
3.4. Utvalg.....	34
3.5. Datainnsamling.....	35
3.6. Analyse.....	37
3.7. Evaluering av kvalitativ forskning.....	39
3.7.1. Pålitelighet (reliabilitet).....	39
3.7.2. Gyldighet (validitet).....	40
3.7.3. Generaliserbarhet.....	41
4.0. Resultater.....	42
4.1. Tema 1 - Forberedelse gjennom å vurdere tilgjengelig saksinformasjon og kilder.....	43
4.1.1. Om å sjekke saken og etterforskningsplanen.....	43
4.1.2. Informasjon fra barnevernet.....	45
4.1.3. Kilden og kvalitetssikring av informasjon.....	47

4.2. Tema 2 - Samhandling med de lovpålagte aktørene som en faktor i avhøres forberedelser.....	49
4.2.1. Samhandling med avhørsleder	50
4.2.2. Samhandling med rådgiver på barnehuset	52
4.2.3 Samrådsmøte som et ledd i samhandlingen	54
4.3. Tema 3 - Tidsfrister på godt og vondt – avhengig av kontekst.....	55
4.3.1. Fordeler og utfordringer knyttet til prioriteringer.	55
4.3.2. En uke er liten tid	58
4.3.3. Muligheter for fristforlengelse og fokus på måltall	59
5.0. Diskusjon	62
5.1. Muligheter for bedre tilrettelegging	62
5.2. Kilder eller feilkilder	64
5.3. Prioriteringer og hensynet til barnets behov.....	66
5.4. Studiens begrensninger og overførbarhet.....	70
6.0. Avslutning	72
7.0. Litteraturliste.....	74
8.0. Vedlegg	86
8.1. Vedlegg 1	87
8.2. Vedlegg 2	90
8.3. Vedlegg 3	93

1.0. Innledning

1.1. Tema og bakgrunn

Etterforskning kan av og til minne om et stort og uoversiktlig puslespill, med mange brikker, like brikker og brikker som kan oppleves å passe sammen, men som ikke gjør det. Brikkene kan ikke stå alene, de må henge sammen for å danne et helhetlig bilde. Puslespillet har en klar fasit, noe vi mangler i en etterforskning.

En sentral brikke i all etterforskning er avhør, som er politiets mest anvendte etterforskningsmetode og gjennomgående sakens mest sentrale bevis (Rachlew & Fahsing, 2015). Når barn skal høres i en etterforskning benyttes tilrettelagte avhør (TA). Formålet er å sikre at etterforskningen og straffeforfølgningen gjennomføres på en måte som ivaretar hensynet til barnets sårbarhet, samt barnets og mistenktes rettsikkerhet (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 2). Det er viktig å være klar over at TA som gjennomføres på etterforskningsstadiet også er et bevisopptak for retten. Derfor er det avgjørende at avhøret er gjennomført etter gjeldende regler, anerkjente avhørsmetoder og at siktedes rettsikkerhet er ivaretatt (Rønneberg & Poulsson, 2000). Avhørsleder (påtalejurist) har det overordnede ansvaret fra planlegging og forberedelser, til gjennomføring og etterarbeid. Spesialutdannede etterforskere (avhører) bistår avhørsleder med å forberede og gjennomføre avhøret.

Lik andre avhør kan ikke TA stå alene, men må sees i sammenheng med resten av etterforskningen på alle stadier i prosessen (Rachlew & Fahsing, 2015). TA gjennomføres ofte i en tidlig fase og resultatet av avhøret kan spille en avgjørende rolle for resten av etterforskningen. Slik sett er det mye som «står og faller» på barnets forklaring i første TA (La Rooy et al., 2015), noe som innebærer at avhøret må være nøye planlagt og godt forberedt for å ivareta både juridiske, etterforskningsmessige og barnefaglige hensyn.

Denne oppgaven handler om hvordan avhørerne forbereder seg til å gjennomføre avhør av barn som vitner og fornærmede i alvorlige straffesaker, og hvilken betydning tidsfrister har for deres forberedelser.

Når avhørerne starter sine forberedelser er det som en del av en etterforskning hvor TA som eneste etterforskningsstadium har lovpålagte frister for gjennomføring. Noen ganger har de god tid til forberedelser, andre ganger står avhørene i kø og de siste forberedelsene gjøres dagen eller kvelden før. Avhørerne skal i sine forberedelser tilrettelegge for det enkelte barn og

samtidig sørge for at TA gjennomføres etter gjeldene regler og ved å benytte anerkjente metoder. Videre må avhører være forberedt på ulike dilemmaer i møte med potensielle ofre hvor de skal balansere kravet til objektivitet med hensynet til ivaretagelse (Jakobsen, Stridbeck & Langballe, 2018). Det må legges til rette for at barn skal få fortalt sin versjon av saken, gis mulighet til å si ifra og avsløre at de er utsatt for krenkelser. Det krever at barn møtes på en måte som skaper trygghet. For å lykkes med det må avhører gjennomføre en rekke forberedelser for å sikre at kravene til objektivitet og kvalitet ivaretas i hele prosessen.

1.2. Kort presentasjon av tidligere relevant forskning

Dette er ingen uttømmende gjennomgang av forskningen på området, men gir en kort oversikt over kunnskap som kan ha betydning for avhørers forberedelser.

STRESOB (Langvik & Rostad, 2020) er et forskningsprosjektet med utgangspunkt i Trøndelag politidistrikt som setter fokus på belastninger hos politiansatte ved etterforskning og straffeforfølgning av vold og overgrep mot barn. Blant de 36 som ble intervjuet var et ukjent antall avhørere som gjennomførte TA. Disse beskrev at gode forberedelser var svært viktig før TA. De var opptatt av å sikre gyldigheten av avhøret, og de fryktet å gjøre feil som kunne så tvil om avhøret, som igjen kunne gå utover barnet. I studien vises det til tilsvarende funn i en australsk studie av barneavhørere (Powell, Guadagno & Cassematis, 2013). Der fremkommer det at høy arbeidsmengde kan medføre at det ikke gjennomføres nødvendig forberedelser, som kan innvirke på kvaliteten av avhøret. Langvik & Rostad (2020, s. 50) skriver:» Det å gjøre tilrettelagte avhør er derfor arbeid av høyrisiko som krever gode forberedelser». Studien tar også for seg tidspress, mangel på ressurser og stor arbeidsmengde som kan innvirke på etterforskningen og TA.

Vorland & Skjørten (2017) har gjennomført en undersøkelse om: «Barn i krise: Samarbeidet mellom barnevern og politi». Delprosjekt 2 omhandler saksprosessen frem til TA. Det ble gjennomført 14 intervjuer av politiansatte i nåværende Øst og Oslo politidistrikt, deriblant et ukjent antall avhørere, samt 14 ansatte i barnevernet. Studien omfatter ulike perspektiver på saksprosessen frem til TA. Kunnskap fra denne studien viser de ulike hensynene som må ivaretas ved utveksling av dokumenter, gjennomføring av barnesamtaler og tidsfristenes betydning.

I Barnehusevalueringene (Stefansen, Gundersen & Bakketeig, 2012; Stefansen, Myklebust, Berg & Bakketeig, 2012) omhandles forberedelser til dommeravhør, fra både politi og barnehusets perspektiv. Det i en kontekst hvor dommeren ledet avhøret og før barnehusene fikk en lovfestet og sentral rolle, som gjør at studien inneholder noe kunnskap om politiets prosedyrer som ikke er like relevant i dag. Betydningen av samrådsmøte og formøte for kvalitet i avhøret er overførbart til dagens kontekst.

I flere artikler som oppsummerer beste praksis innen ulike avhørsmodeller og opplæringsprogram for avhør av barn i USA og flere andre steder i verden, (La Rooy et al., 2015; Newlin et al., 2015; K. J. Saywitz, Lyon & Goodman, 2017), omtales ikke forberedelser eksplisitt og heller ikke som en egen fase.

Derimot er forberedelser eller «planning and preparation» en sentrale fase i retningslinjer, manualer og opplæring knyttet til «Investigative Interviewing» som norsk avhørsmetodikk bygger på (Bjerknes & Fahsing, 2018; Davies & Westcott, 1999; Gamst, 2017; Gamst & Langballe, 2004; Milne & Bull, 1999; Ministry of Justice, 2011; Rachlew & Fahsing, 2015; Smith & Milne, 2011; Smith & Tilney, 2007). Viktigheten av gode forberedelser for kvalitet i avhør er gjennomgående, samt hva det innebærer av ulike forberedelser.

Rohrbaugh, London & Hall (2016) viser til viktigheten av forberedelser til avhør av barn ut fra en hypotesetestende tilnærming med åpne spørsmål for å motvirke feil som kan oppstå ved forutinntatte avhørere, som kan påvirke påliteligheten av avhøret. Disse og andre forskere (Rivard & Compo, 2017; Smith & Milne, 2011; Smith & Tilney, 2007) diskuterer også om avhører skal være «blind» for å redusere faren for påvirkning, som innebærer ingen eller minimal kunnskap om saken og barnet før avhør. Samtidig påpekes at informasjonen vil være viktig for å gjennomføre hypotesetestende avhør, slik at spørsmålene som stilles er egnet til å avklare hypotesene.

Selv om det er lite forskning direkte på avhørers forberedelser, er det mye forskningsbasert kunnskap om hvordan barn bør avhøres for sikre pålitelig informasjon som avhører må anvende i sine forberedelser. Dette gjelder blant annet forskning på barns suggestibilitet (Bruck & Ceci, 2018; Ceci & Bruck, 1993; Hritz et al., 2015), som også omfatter reelle saker hvor avhørene av barna har medført alvorlige justisfeil (Ceci & Bruck, 1995; Laney & Loftus, 2016; Riksadvokaten, 1994). Disse studiene omfatter ulike påvirkningsfaktorer som alene eller sammen kan ha stor betydning for påliteligheten av barns forklaringer (Magnussen, 2017) Melinder, Brennen, Husby & Vassend (2020) viser til at de fleste studiene knyttet til

avhør av barn så langt har foksert på spørsmålstilling i avhør. Forskningen bygger på både gjennomgang av reelle avhør, og kunnskap fra laboratoriestudier. Det er bred enighet om viktigheten av å stille åpne spørsmål, og risikoen for feilinformasjon ved ledende spørsmål (Berg, Munthe-Kaas, Baiju, Muller & Brurberg, 2019; Feltis, Powell, Snow & HughesScholes, 2010; Johnson et al., 2015; Lamb et al., 2003; Oxburgh, Myklebust & Grant, 2010; Phillips, Oxburgh, Gavin & Myklebust, 2012; Thoresen, Lønnum, Melinder & Magnussen, 2009; Thoresen, Lønnum, Melinder, Stridbeck & Magnussen, 2006).

Gjennomgang av forskning viser økt fokus på «Ground rules» ved avhør av barn. Hensikten med reglene er at de ikke skal føle press, men tørre å si ifra hvis de er usikre eller ikke vet svaret, samt spørre avhører hvis det er noe de ikke forstår og omvendt (S. Brubacher, Poole & Dickinson, 2015; Danby, Brubacher, Sharman & Powell, 2015; Dickinson, Brubacher & Poole, 2015; Earhart, Brubacher, Powell, Westera & Goodman-Delahunty, 2017; Fessinger, McWilliams, Bakth & Lyon, 2020; Krahenbuhl, Blades & Cherryman, 2015).

Et annet tema som er viktig i avhørers forberedelser er kontaktetablering. Avhører må i sine forberedelser innhente opplysninger om barnet, og barnets interesser som kan benyttes til å skape kontakt, etablere dialog og øve gjennom å snakke om nøytrale tema. (Abbe & Brandon, 2013; K. Collins, Doherty & Doherty, 2014; R. Collins, Lincoln & Frank, 2002; Gamst, 2017; Hershkowitz, 2013; Price, Ahern & Lamb, 2016; K. Saywitz, Larson, Hobbs & Wells, 2015; Teoh & Lamb, 2010).

Det er lite kunnskap om tidfristenes betydning av avhør av barn. Grunnen kan være at det er ulike lovverk, og variasjoner i om det finnes frister for gjennomføring, som en ser ved gjennomgang av nordisk rett (Justis- og beredskapsdepartement, 2014-2015). Hvis tidsfrister sees som tidspress finnes kunnskap om hvilken innvirkning det kan ha på etterforsker og etterforskningen, som er relevant for avhørers forberedelser (Ask, 2013; Ask & Granhag, 2007; Ask, Granhag & Rebelius, 2011; Fahsing, 2016).

Selv om det er mye forskning knyttet til ulike faktorer av betydning for avhørers forberedelser, ser det ut til å være lite kunnskap sett fra avhørers perspektiv.

1.3. Undersøkelsens formål og problemstilling

Bakgrunnen for valg av tema og problemstillingen er at det finnes lite kunnskap om forberedelser til avhør av barn både generelt og sett fra avhørers perspektiv spesielt. Målet med undersøkelsen er derfor å skaffe til veie kunnskap om hvordan avhører pleier å forberede seg til et førstegangs TA. Dette handler om ulike faktorer av betydning for å ivareta både juridiske, etterforskningsmessige og barnefaglige hensyn. Deretter ønsker jeg å få kunnskap om hvilken betydning tidsfristene har for disse forberedelsene. Undersøkelsens problemstilling er hvordan avhørere forbereder seg til TA. For å belyse dette anvender undersøkelsen to forskningsspørsmål

Hvilke faktorer opplever avhørerne som viktige for å forberede tilrettelagte avhør?

Hvilken betydning opplever avhørerne at tidsfrister har for deres forberedelser?

1.4. Avgrensninger

Studien vil kun omfatte forberedelser til et førstegangs TA, ikke fortsettende eller supplerende avhør. Forberedelsene til supplerende avhør vil inneholde andre elementer, utfordringer og frister enn et førstegangsavhør. Denne oppgaven avgrenses til TA av barn mellom 6-16 år. Sekvensielle avhør av førskolebarn eller sårbare voksne er ikke en del av studiet.

Jeg har valgt å bruke begrepet mistenkte i oppgaven selv om de i lovens forstand har siktet status.

Begreper som benyttes av fagmiljøet for TA defineres eller forklares første gang de nevnes i teksten.

1.5. Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven består av seks deler hvor første del er oppgavens innledning. Deretter vil jeg i teoridelen gi en innføring i forskningskonteksten, ved å sette TA inn i en større sammenheng som en del av etterforskningen, men med egne frister.

I neste del følger metodekapitlet hvor jeg redegjør for egen forståelse og etikk, før valg av metode presenteres. Videre omfatter kapitlet utvalg av informanter, datainnsamling gjennom

intervjuer, analyse og rapportering. Den siste delen av kapitlet omhandler evaluering av forskningen.

I påfølgende kapittel presenteres undersøkelsens funn som er delt inn i tre hovedtemaer. I diskusjonskapitlet sees teorijennomgangen i sammenheng med undersøkelsens mest sentrale funn og drøftes. Deretter avsluttes oppgaven med oppsummering og konklusjon.

2.0. Teori

I 2018 ble det iverksatt etterforskning i en rekke saker med barn som vitner og fornærmede, som resulterte i 5 666 førstegangs TA ved landets 11 barnehus (Politidirektoratet, 2018). 60 % av avhørene ble gjennomført i saker med mistanke om vold i nære relasjoner, 39 % seksuelle overgrep og 1 % andre saker. Før hvert enkelt av disse avhørene har det vært gjennomført etterforskning med ulike utgangspunkt, omfang og varighet. Når det besluttes å gjennomføre TA skjer det ofte tidlig i etterforskningen, og som eneste etterforskingsskrittet med lovpålagt tidsfrist. Avhørere kan være en del av etterforskningen, men også ha stillinger hvor de jobber 100 % med TA, noe som varierer utfra de enkelte distrikts organisering. Hvis avhørerne kun bistår med sin spesialkompetanse til å forberede og gjennomføre TA, er de avhengig av at etterforskningen før TA er utført med kvalitet.

I det følgende gis en innføring i forskningskonteksten med utgangspunkt i etterforskningens formål og krav til kvalitet. Deretter vil jeg komme inn på hvordan politiet får kjennskap til saken som danner grunnlaget for etterforskningen. Videre vil jeg redegjøre for noen av utfordringene og mulige feilkilder som avhører må ha kunnskap om i sine forberedelser. Så følger en oversikt over reglene for TA som har betydning for avhørers forberedelser. I siste del vil jeg beskrive TA som etterforskningsmetode, før jeg avslutter med forberedende fase.

2.1. Etterforskningens formål og kvalitet

Når avhører skal forberede og gjennomføre TA er det som en del av politiets- og påtalemyndighetens straffesaksbehandling som består av etterforskning, påtaleavgjørelser, irettføring og fullbyrdelse av dom. Riksadvokatens (2018a) overordnede og generelle mål for straffesaksbehandlingen er høy kvalitet, høy oppklaring, kort saksbehandlingstid og adekvat reaksjon. Straffesaksbehandlingen skal gjennomføres i samsvar med menneskerettigheter og kravene til objektivitet. Prosessen skal være upartisk og uavhengig slik at de involverte parter rettsikkerhet ivaretas og enkeltmennesker møtes med respekt og hensynsfullhet.

Straffesaksbehandlingen skal gjennomføres på en måte som vekker tillit i samfunnet, og for å forebygge uriktige domfellelser (Riksadvokaten, 2018a).

Etterforskningen er første stadiet i straffesaksbehandlingen hvor Straffeprosessloven (1981, § 224) og Påtaleinstruksen (1985, § 7-5) regulerer adgangen og plikten til å etterforske. Det er påtalemyndigheten som har primærkompetanse til å beslutte og lede etterforskningen (Rui, 2014). Når det blir besluttet etterforskning, er formålet å skaffe til veie de nødvendige opplysninger for å avgjøre spørsmålet om tiltale og å tjene som forberedelse for sakens behandling i retten (Straffeprosessloven, 1981, § 226). Riksadvokaten (1999) har presisert at etterforskning ikke er en tilfeldig innsamling av fakta, men skal være formålsstyrt. Omfanget av etterforskningen må avpasses og styres slik at informasjonen som innhentes er i tråd med hva etterforskningen skal avklare (Riksadvokaten, 2018a).

Det er krav om at etterforskningen gjennomføres på en nøytral og upartisk måte, slik at begge parter rettssikkerhet ivaretas (EMK, 1950, art. 6., Straffeprosessloven, 1981, § 226). Etterforskningen må således tilfredsstillende visse krav eller gitte standarder angitt i lover og forskrifter. Andre krav kan knyttes til innarbeidede standarder, metoder, rutiner og prosesser. Disse finnes i retningslinjer og direktiver fra Riksadvokaten, lokale rutiner eller beste praksis. Bedømmelse av kvalitet forankres også i fagkyndighet og erfaring (Riksadvokaten, 2018a). Riksadvokatens (2018a) overordnede og generelle mål om høy kvalitet, understøttes av kvalitetsrundskivet som konkretiserer hva kvalitet innebærer. Det gjennom 13 indikatorer, blant annet etterlevelse av objektivitetskravet (Sunde, 2019).

Objektivitetskravet er ufravikelig og må være oppfylt for at kravet til kvalitet skal anses realisert (Politidirektoratet, 2016). Utfordringen er at loven ikke sier noe om hvordan objektivitetskravet skal operasjonaliseres (Rachlew & Fahsing, 2015). Riksadvokaten (2018a) har påpekt at etterforskningen skal være faglig forankret og ikke styres av følelser eller empatier, egne interesser eller krav fra andre offentlige myndigheter. Selv med krav til målrettet og effektiv etterforskning må saken hele veien vurderes utfra ulike vinkler og hypoteser. Det er en viktig påminnelse for alle som er involvert i etterforskning av saker hvor barn kan være utsatt for grove krenkelser, noe som gjør inntrykk på de fleste.

2.2. Grunnlaget for etterforskningen

I dette kapitlet vil jeg først gi et innblikk i hva som kan være grunnlaget for etterforskningen og hvordan sakene avdekkes. Saker som omhandler vold og overgrep mot barn kan ha svært ulike utgangspunkt. I noen saker er utgangspunktet dokumenterte overgrep hvor etterforskningen vil handle om å avdekke omfang, alvorlighet og straffeutmålingsmomenter.

Andre saker som bygger på barns utsagn, vil «tro og tvil gå hånd i hånd» og være bevismessig krevende gjennom hele prosessen. Måten saken avdekkes på vil kunne innvirke på hvor komplekse og omfattende avhørers forberedelser til TA blir.

Den første kategorien saker handler om et stadig økende antall nettovergrep som avdekkes av politiet med mange barn involvert og hvor grovheten øker (Aanerød & Mossige, 2018). Sakene kan omfatte deling av ulovlig bilder, straffbar chatting eller grooming, hvor voksne oppretter kontakt med barn for å møte barnet og begå overgrep. Barn kan også tvinges til å utføre seksuelle handlinger som defineres som voldtekt, eller at overgrepene de utsettes for av andre overføres direkte på nett (Kripos, 2019). Når politiet identifiserer disse barna er det politiet som starter en prosess og styrer avdekkingen, helt utenfor barnets kontroll (Connell & Finnegan, 2013). I en del av sakene kan det ha gått lang tid fra hendelse til barnet identifiseres. Uten forvarsel blir barnet og deres nærmeste en del av en etterforskning de selv ikke har initiert, som kan utløse ulike reaksjoner hos de involverte (Kripos, 2019). Selv om sakene inneholder bevis i form av dokumenterte overgrep, vil disse avhørene kreve grundige forberedelser. Særlig hvis det er nødvendig å fremlegge bilder eller andre bevis av etterforskningsmessige hensyn, eller etter ønske fra barnet.

Andre krevende utgangspunkt for TA er saker hvor politiet avdekker at far/mor har delt overgrepsbilder, chattet om eller begått overgrep mot andres barn. Politiet har ingen konkret mistanke om at han/hun har begått overgrep mot egne barn, men det ønskes avklart i TA. Avhører må i sine forberedelser avklare hvor mye barnet skal få vite om saken, på hvilken måte det skal forklares og hvordan barnet skal ivaretas.

Politiet mottar også meldinger og anmeldelser fra privatpersoner eller profesjonelle aktører om både akutte hendelser og forhold som kan ha skjedd for flere år siden. Med akutte saker menes for det første hendelser som har skjedd nylig, som voldtekt, eller andre seksuelle overgrep hvor det er behov for ulike type sporsikring. Andre ganger kan politipatruljen rykke ut etter melding om vold i hjemmet hvor de møter barn i krise. Politipatruljen er i en

særstilling til å oppdage vold og overgrep mot barn, ved å se og høre barn i slik situasjoner. Det er viktig å være oppmerksom på at det kan være den eneste gangen barnet velger å fortelle (Edvardsen, 2019; Edvardsen & Berg, 2016). Patruljens avhør av barn på stedet skal sikre at barn høres i den første akutte fasen av etterforskningen. Avhøret skal dokumenteres på lydopptak (Riksadvokaten, 2014; Riksadvokaten, 2015). Lydfilene og rapportene vil da være grunnlaget for avhørers forberedelser.

Andre saker som meldes til politiet kan også være tidskritiske med tanke på å beskytte barnet og innhente informasjonen. Det kan være saker hvor barnet har begynt å fortelle om overgrep som ligger noe tilbake i tid, hvor barnet ønsker hjelp og mistenkte er en nærstående. Barnet kan ikke dra hjem av hensyn til egen sikkerhet og faren for bevisforspillelse. Sakene hvor barn selv avdekker, ber om hjelp og ønsker å fortelle, gir et annet utgangspunkt for avhørers forberedelser enn når avdekkingen skjer utenfor barnets kontroll.

Erfaringsmessig blir de fleste sakene meldt til politiet etter lengre tids bekymring for barn hos ulike aktører. Mange av sakene starter med at ansatte i skoler, barnehager og helsepersonell er bekymret for barn. Disse fagpersonene ser og møter barn over tid som gjorde at barn fikk tillit og fortalte. Bekymringen ble meldt videre til barnevern eller politi (Justis- og beredskapsdepartement, 2018). Kripes (2016) gjennomgikk rettskraftige dommer i 138 tilfeller av seksuell omgang med barn under 14 år (Straffeloven, 1902, § 195). Disse sakene viste at et fåtall av sakene ble avdekket av politiet eller andre offentlige instanser. Barn i alderen 5-9 år fortalte først og fremst til sine foreldre, mens barn i alderen 10-14 år oftere fortalte til en venn. De personene barna valgte å fortelle til, brukte tid før informasjonen ble bragt videre. Årsakene var at de voksne vurderte barnets fortelling som lite troverdig, ikke alvorlig nok, eller at den voksnes relasjon til mistenkte gjorde det vanskelig å si ifra. Vennene hadde også reagert ulikt på det de fikk vite. Noen fortalte det ikke videre fordi det var en hemmelighet. Andre hadde bedt fornærmede om å søke råd hos lege, psykolog lærer eller andre voksne. Det kan med andre ord gå timer, dager eller år fra hendelsen skjer til politiet varsles, etterforskning og TA gjennomføres. Barnets fortelling kan i tillegg ha gått via mange ledd før den resulterer i en etterforskning.

Når privatpersoner, barn eller voksne får denne type informasjon er det forståelig at det kan være krevende å forholde seg til. Ulike fagpersoner må derimot løse det utfra sin rolle, men ikke utføre sitt arbeid på en måte som svekker bevisverdien av barnets forklaring, ved at de er forutinntatt og søker å bekrefte sine bekymringer (Rohrabaugh et al., 2016).

2.3. utfordringer og feilkilder

I denne delen vil jeg komme inn på utfordringer og mulige feilkilder som kan ha betydning for kvaliteten på etterforskningen før TA og avhørers forberedelser. Kunnskapen om disse utfordringene og feilkildene er viktig å anvende for å motvirke feil i fremtidig etterforskning (Ask, 2013).

Tidligere har jeg vært inne på at grunnlaget for etterforskningen kan bygge på barns utsagn som har gått via flere ledd over tid før politiet varsles. Barnet kan ha fortalt til læreren sin som igjen har fortalt til rektor. Informasjonen har blitt skrevet ned og sendt til barnevernet. De kan selv velge å gjennomføre egne undersøkelser og samtaler med barnet (barnesamtaler) før politiet varsles. Disse barnesamtaler kan være en kilde til informasjon i etterforskningen og avhørers forberedelser. Van der Hagen, Stridbeck & Melinder (2018) viser til at det er mere praksis enn unntak at barn forklarer til ulike aktører om potensielt straffbare forhold før TA gjennomføres. Det er derfor viktig at slike samtaler utføres ved bruk av metoder som gir nøyaktig og pålitelig informasjon som er etterprøvable. Aktørene som møter barn i avdekkingsfasen må utføre sine undersøkelser på en måte som ikke svekker bevisverdien hvis saken meldes til politiet (Justis- og beredskapsdepartement, 2018). Politiet har liten eller ingen mulighet til å påvirke det som skjer i denne fasen, men må avdekke ulike typer påvirkningsfaktorer i sin etterforskning.

Når politiet iverksetter etterforskning handler det om å rekonstruere fortiden (Magnussen, 2017). Initialfasen av etterforskningen, som tiden frem til TA, er svært viktig for gyldigheten av resten av etterforskningsprosessen. De spor som ikke sikres eller sikres feil, kan få store konsekvenser for kvaliteten av politiets etterforskning (Fahsing, 2016). Når selve fundamentet i etterforskningen bygges på feil eller mangler kan det bli starten på justisfeil som kan påvirke hele straffesakskjeden. Hvis ikke disse feilene korrigeres kan det fattes nye beslutninger på feil grunnlag (Rachlew, 2009). Feil eller mangler i etterforskningen kan skape følgefeil som avhører tar med seg videre inn i forberedelsene og gjennomføringen av TA. Avhører må derfor ha kunnskap om ulike feilkilder, og anvende kunnskapen til å avdekke og motvirke feil.

I saker som meldes til politiet må etterforskningen avdekke hvordan saken oppstod, kilden til informasjon og hvordan informasjonen har blitt behandlet før det benyttes i avhør (Rachlew & Fahsing, 2015). Det handler om å etablere en «chain of custody», et begrep fra

kriminalteknikken som handler om notoritet eller etterprøvnbarhet fra sporet lokaliseres. I en kontekst med TA handler det om å følge barnets utsagn fra det oppstod frem til informasjonen benyttes ved gjennomføringen av TA, for å avdekke «kontaminering» eller forurensning av forklaringen som kan medføre følgefeil i hele etterforskningen (Monckton-Smith, Adams, Hart & Webb, 2013).

Alle involvert i etterforskningen og avhører må ha kunnskap om de ubevisste kognitive forenklingsstrategiene som kan føre til feilkilder. Det handler om begrenset tankekapasitet, som igjen vil medføre en høy grad av selektivitet for å håndtere alle opplysningene som kan være tilgjengelig, også innledningsvis i en etterforskning. Situasjonelle faktorer som tidspress, ulike følelser, ansvar og konsekvenser kan påvirke tankeprosessen. Summen av faktorer kan utfordre etterforskeres nøyaktighet og evnen til å ha et åpent sinn, som igjen kan føre til feil beslutninger (Ask, 2013). Det handler om kognitive bekreftelsesfeller hvor vi ubevisst legger merke til eller leter etter opplysninger som kan støtte våre antagelser. Det kan også være at vi bortforklarer eller ignorerer det som ikke stemmer (Rachlew, 2009). Systematiske undersøkelser av saker hvor uskyldige har blitt dømt viser at ubevisste kognitive forenklingsstrategier er de største utfordringene for rettsikkerheten (Rachlew & Fahsing, 2015). Som et mottiltak må politiet jobbe utfra alternative hypoteser fra det tidspunktet etterforskningen iverksettes. Hypotesene nedtegnes i en etterforskningsplan, som avhører kan ta utgangspunkt i sine forberedelser. Når tema og spørsmål skal utarbeides må det skje utfra en hypotesetestende tilnærming (Rohrabaugh et al., 2016).

Rachlew & Fahsing (2015) viser til at påliteligheten av vitnebeviset utfordres av måten avhøret gjennomføres på. Det stiller krav til at politiet benytter en avhørsmetodikk som motvirker feilkilder og legger til rette for at barn kan gi pålitelig informasjon. Det krever at politiet har god kunnskap om hva som er viktig for å sikre at barns fortellinger er pålitelige, og hva som kan føre til det motsatte (Magnussen, 2017). Forskning har bidratt til en internasjonal konsensus om hvordan barn bør avhøres, hva som kan bidra til at hukommelse fra hendelser er pålitelig og hva som kan gjøre minnene upålitelige (Newlin et al., 2015; K. J. Saywitz et al., 2017). Aktørene ved TA må ha kunnskap om anerkjent avhørsmetodikk, og i tillegg har grunnleggende kunnskap om barns utvikling og hukommelse (La Rooy, Malloy & Lamb, 2011). Avhører trenger kunnskap om barns muligheter til å forstå og huske hendelser og hvordan det utvikles gjennom barndommen. Det handler blant annet om alder, språkutvikling, kunnskap og forståelse for det de er en del av. Barna som avhøres i TA kan

dessuten ha vært i en situasjon som har medført en alvorlig trussel mot deres sikkerhet eller integritet, hvilket kan være overveldende og uutholdelig (Risan & Madsen, 2019). Avhører må ha kunnskap om hva barn kan huske fra stressfylte og traumatiske hendelser, samt om og når det er forsvarlig å avhøre disse barna. Rådgiverne og psykologer på barnehusene kan bistå med råd og veiledning innenfor ulike barnefaglige tema.

Hva som har skjedd, tid, sted og antall ganger er typisk informasjon som etterspørres i avhør og som avhørsleder ønsker svar på i forbindelse med siktelse og eventuell tiltale. Utfordringen er at barn som er utsatt for gjentatte overgrep kan ha vanskeligheter med å skille hendelser, antall ganger og tidspunkter. Hukommelse fra hendelsene vil være representert i form av script eller skjema (Magnussen, 2017). Avhørerne må legge til rette slik at barna får mulighet til å fortelle hvordan det pleier å skje, hva som kan skille seg ut fra slik det pleier å være som igjen kan føre til at barn husker enkelt hendelser (S. P. Brubacher, Powell & Roberts, 2014).

Avhører og alle aktørene som bidrar i forberedelsene og gjennomføring av TA må ha en realistisk forventning om hva barn kan huske på lik linje med voksne. Det for å «stoppe mens leken er god» og ikke gjentatte ganger etterspørre informasjon som ikke er tilgjengelig. Denne typen gjentakende spørsmål kan ha betydning for påliteligheten av barnets utsagn (Melinder, 2011). Påminnelsen om at hukommelsen ikke fungerer som et videokamera som fanger opp detaljerte hendelser som kan «spilles av» i avhør, er viktig også i møte med barn (La Rooy et al., 2011).

Dette var en kort innføring i kunnskap avhører må anvende i sine forberedelser, for å møte de utfordringer og mulige feilkilder med riktig kunnskap og mottiltak. Jeg vil videre redegjøre for det rettslige grunnlaget for TA.

2.4. Rettslig grunnlag for TA

I det følgende vil jeg gi en oversikt over reglene for TA, som er viktig å ha kjennskap til for å kunne forstå hvilke juridiske hensyn som ligger til grunn for avhørers forberedelser.

Da TA avløste dommeravhør i 2015 ble det innført standarder gjennom oppdaterte lover, forskrifter og retningslinjer (Istad, 2017). Rammeverket for TA inneholder både nasjonale og folkerettslige regler, hvor en rekke internasjonale konvensjoner skal gjelde som norsk lov (Menneskerettsloven, 1999, § 2). Grunnloven (1814, § 104) og internasjonale konvensjoner

(Barnekonvensjon, 1989; EMK, 1950; Lanzarote-konvensjonen, 2007; SP, 1966) som ivaretar både barns og mistenktes rettsikkerhet er sentrale rettskilder i forarbeidene til dagens regelverk (Justis- og beredskapsdepartement, 2014-2015).

Avhørsleder (påtalejurist) fikk det overordnede ansvaret for å beslutte, planlegge, forberede og gjennomføre nødvendig etterarbeid ved TA. Avhørsleder har som ansatt i påtalemyndigheten en generell objektivitetsplikt og i TA et særlig ansvar for å våke over at saken blir fullstendig opplyst, samt fremkalle en klar og sannferdig forklaring.

(Straffeprosessloven, 1981, § 55, 136 og § 239 a). Avhørsleder kan og bør delegere den praktiske gjennomføringen av ulike oppgaver, blant annet selve gjennomføringen av TA som overlates til politietterforsker (avhører) som har bestått Politihøgskolens videreutdanning i avhør av barn (Straffeprosessloven, 1981, § 239 a ; Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 3 og 4). Formålet med TA som med all annen etterforskning fremgår av Straffeprosessloven (1981, § 226). Forskriften om tilrettelagte avhør (2015, § 2) inneholder i tillegg en egen formålsbestemmelse. I denne fremgår det at etterforskning og straffeforfølgning skal gjennomføres slik at en tar hensyn til barnets sårbarhet, samtidig som barnets og siktedes rettsikkerhet ivaretas.

TA er obligatorisk og skal benyttes når vitnet eller fornærmede er under 16 år eller av personer med psykisk utviklingshemning eller annen funksjonsnedsettelse som har behov for denne type tilrettelegging. De obligatoriske sakene er drap, seksuallovbrudd, kroppsskade, mishandling i nære relasjoner og kjønnslemlestelse. Ved mistanke om seksuelle overgrep fra nærstående, kan barn mellom 16-18 år avhøres i TA, samt barn under 16 år som er vitne til eller utsatt for eksempelvis ran, kroppskrenkelse, trafikkuhell (Straffeprosessloven, 1981, § 239).

Fristen for gjennomføring av TA regnes fra anmeldelse eller når det er rimelig grunn til å undersøke om noe straffbart har skjedd. Det kan også være på et senere tidspunkt i etterforskning hvor det avdekkes at barn bør avhøres. Avhørene skal gjennomføres innen en, to eller tre uker, med muligheter til fristforlengelse på en uke etter gitte vilkår (Straffeprosessloven, 1981, § 239 e).

Avhør skal gjennomføres snarest mulig og innen en uke i saker hvor det er obligatorisk å gjennomføre TA og hvis handling har skjedd for mindre enn to uker siden, eller barnet har gitt en umiddelbar og fullstendig beretning om forholdet. En ukes frist gjelder også når det kan være nødvendig å beskytte fornærmede eller vitnet, samt barn mellom 16 og 18 år utsatt for

seksuelle overgrep av nærstående. Frist på to uker gjelder saker hvor det er obligatorisk med TA og vitnet er under seks år eller vitnet er fornærmet i saken. Andre avhør skal gjennomføres innen tre uker (Justis- og beredskapsdepartement, 2014-2015; Straffeprosessloven, 1981, § 239 e).

Alle fristene kan forlenges med en uke ved tidskrevende etterforskning, eller ved behov for mere forberedelser av hensyn til barnet eller avhørets kvalitet. Det gis også muligheter til fristforlengelse hvis avhørsleder og barnehuset er enig i at det er til barnets beste (Straffeprosessloven, 1981, § 239 e). Riksadvokaten (2015b) viser til at loven ikke åpner for ytterlige fristforlengelse, men at fristene likevel ikke er absolutte. TA kan gjennomføres etter fristen, men det må gjennomføres raskest mulig. Avhørene skal gjennomføres på barnehus når det er obligatorisk å gjennomføre TA, men kan fravikes hvis avhørsleder og rådgiver er enige om at det er til barnets beste. I saker det kan gjennomføres TA bør avhørene tas ved barnehuset (Straffeprosessloven, 1981, § 239 f).

I og med at TA er et bevisopptak for retten er det viktig med transparens og god dokumentasjon gjennom hele prosessen, slik at alle rettens aktører har samme mulighet til å vurdere kvaliteten på beviset ved en hovedforhandling. Riksadvokaten (2015b) har presisert at notoritet eller etterprøvnbarhet er helt sentralt i TA for å vise at avhørene er gjennomført på en objektiv måte. Notoritet ivaretas ved at TA tas opp på video (Straffeprosessloven, 1981, § 239 a). Avhørsleder kan beslutte dialogutskrift eventuelt i kombinasjon med sammendrag. Han/hun har også ansvaret for å føre saksbehandlingslogg forut for og etter TA samt egen protokoll fra avhøret (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 3, 11 og 13; Straffeprosessloven, 1981).

Avhørsleder er ansvarlig for at det gjennomføres et samrådsmøte før TA. Det kan fravikes etter beslutning fra avhørsleder etter enighet med barnehuset. Rådgiver fra barnehuset skal delta på samrådsmøte, mens barnets verge, bistandsadvokat og barnevernstjenesten gis anledning til å delta med mindre sterke grunner taler mot det (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 7). Formålet med samrådsmøte er å gi avhørsleder et bedre beslutningsgrunnlag, sørge for at det praktiske rundt gjennomføring av avhøret avklares samt være et forum for informasjonsutveksling. Det drøftes blant annet hvem som skal hente og følge barnet, hvilke hensyn som må tas, om det er behov for å innhente mere informasjon, eller bruk av tolk (Riksadvokaten, 2015b). Avhører har ingen lovfestet rolle i samrådsmøte, men erfaringsmessig deltar avhører når det er mulig.

På avhørsdagen gjennomføres det formøte som avhørsleder er ansvarlig for, hvor avhører og andre som skal følge avhøret skal gis anledning til å delta (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 8). Det er avhørers mulighet til en siste tilbakemelding på planen eller disposisjonen for avhøret, samt kvalitetssikre at barnet gis riktige rettigheter under avhøret. På disse møtene kan det dukke opp spørsmål og ønsker fra aktørene i form av anmodninger, forslag og innspill. Det er avhørsleder som tar avgjørelsen om disse skal tas til følge på formøte og ellers i prosessen (Straffeprosessloven, 1981, § 239 d). Riksadvokaten (2015b) påpeker at noen beslutninger krever enighet mellom avhørsleder og barnehuset og ved uenighet er det avhørsleder som fatter beslutningen.

Avhører er ansvarlig for å gi barnet informasjon om hvordan avhøret gjennomføres. Det kan omfatte hvem som følger avhøret, hvor de befinner seg, at det tas opp på video, hvem som kan få se opptaket i ettertid og hva det skal benyttes til. Omfang av informasjonen og hvordan det skal gis må tilpasses det enkelte barn og omstendighetene for øvrig (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 11). Barnet skal også gjøres kjent med reglene for avhøret på en måte som er tilpasset barnets alder og utviklingsnivå (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 10).

Det er i utgangspunktet kun avhører og barnet som er tilstede i avhørsrommet. Andre aktører følger avhøret via videooverføring. TA skal følges av barnets bistandsadvokat og siktedes forsvarer, hvis disse er varslet. Representanter fra barnehuset, barnevernet, verge, politi og påtalemyndighet og andre kan følge avhøret, etter beslutning fra avhørsleder. Det skal gjøres en vurdering av om eksempelvis barnevernets eller andres tilstedeværelse vil kunne begrense barnets forklaring. Avhørsleder kan dessuten pålegge de tilstedeværende taushetsplikt om opplysninger som fremkommer i avhøret (Straffeprosessloven, 1981, § 239 d).

2.5. TA som etterforskningsmetode

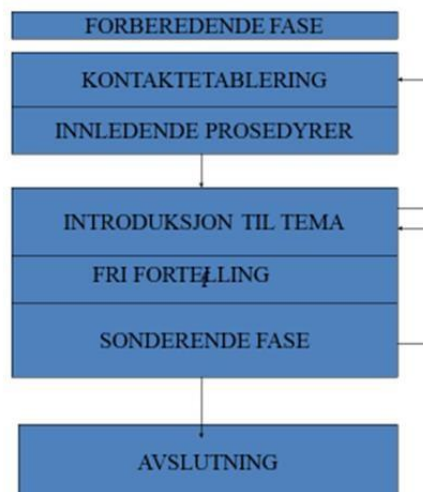
Når TA benyttes som etterforskningsmetode er det krav om at det skjer ved bruk av anerkjente metoder for avhør av barn (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015, § 9). Det fremgår ikke hvilken metode som skal benyttes. Forutsetningen er at det ved avhør av barn som med voksne benyttes vitenskapelig forankrede teknikker som bidrar til objektiv og pålitelig informasjonsinnhenting. Etikk, rettsikkerhet, menneskerettigheter, åpenhet og tillit er grunnleggende verdier ved avhør av både barn og voksne (Riksadvokaten, 2016, 2018a).

Avhørsmetodikken som benyttes i Norge ved TA og i vanlig politiavhør bygger på kunnskap og prinsipper som internasjonalt betegnes som «Investigative Interviewing». Metodikken har sitt utgangspunkt i teorien, prinsippene og fasene i PEACE modellen som ble utviklet i England og Wales på 90- tallet (Bjerknes & Fahsing, 2018). Akronymet PEACE representerer fasene i intervjuet; Planning and preparation, Engage and explain, Account, Closure and Evaluation (Milne & Bull, 1999). Denne faseinndelte avhørsmodellen tilsvarer opplæringsprogrammene som benyttes i ulike utdanninger ved Politihøgskolen. Det er K.R.E.A.T.I.V. for avhør av voksne, avhørsprosessen i Bachelor utdanningen og Den dialogiske samtalemotoden (DCM) ved tilrettelagte avhør (Gamst & Langballe, 2004). Alle disse avhørsmetodene bygger på prinsipper for mellommenneskelig kommunikasjon og grunnleggende menneskerettigheter (Bjerknes & Fahsing, 2018).

Avhørsmetoden som benyttes ved TA har som nevnt sitt utgangspunkt i den dialogiske samtalemotoden (DCM). Metoden ble utviklet av Kari Trøften Gamst og Åse Langballe på bakgrunn av deres studier av barn i dommeravhør (Gamst & Langballe, 2004). DCM benyttes også i asylintervju av barn og i avdekkingsamtaler i barnevernet (barnesamtaler), men utfra et annet lovverk og formål (Langballe, 2011).

Metoden bygger på en faseinndelt modell som består av syv faser slik modellen viser:

METODETILNÆRMING, FASEOPPBYGGING

Langballe 2018

Figur 1 (Langballe, 2018)

Modellen er dynamisk, hvor fasene går over i hverandre og avhøret vil pendle frem og tilbake mellom introduksjon til tema, fri fortelling og deretter sondering. Det kan også være behov for å vende tilbake til kontaktetableringsfasen hvis kommunikasjonen settes på prøve eller bryter sammen (Gamst, 2017; Gamst & Langballe, 2004).

DCM skal bidra til at avhører har et verktøy for pålitelig informasjonsinnhenting. Målet er å legge til rette for at barnet skal bli hørt ved at det får mulighet til selv å fortelle meste mulig fritt og spontant om sine opplevelser og erfaringer uten at avhører stopper barnet. Ved å gjennomføre avhørene på en slik måte anerkjennes barnet som en betydningsfull informant, samtidig som det utføres på en måte som ivaretar partenes rettsikkerhet (Langballe, 2011).

Gamst & Langballe (2004) viser til at metoden bygger på, og skal ivareta ulike perspektiver. Det handler om å forene barnefaglige og juridiske hensyn. Metoden vektlegger barneperspektivet og avhører må vise fleksibilitet slik at avhøret tilpasses det enkelte barn.

Dialog skal prege samtalemønstret hvor det tilrettelegges for en målrettet, temafokusert, men likevel åpen kommunikasjonsprosess.

Det er viktig å merke seg at ny kunnskap fra forskning og lovendringer har medført en metodeutvikling innenfor avhør av barn. Det innebærer at opplæringen som gis med DCM som utgangspunkt er tilpasset dagens krav og kunnskap. Dette handler om en «toolbox approach» for å sørge for at en bruker riktig tilnærming og verktøy for det enkelt barn (Melinder, Magnusson & Gilstrap, 2020; K. J. Saywitz et al., 2017). Videre er det økt oppmerksomhet på at barn skal gjøres kjent med saken og prosessen de er en del av på en annen måte enn tidligere, for å sikre at barns rettigheter ivaretas best mulig.

TA som etterforskningsmetode skiller seg ut fra andre avhør ved å ha et tett samarbeid med andre profesjoner på ulike stadier i avhørsprosessen. Rådgiverne og psykologene ved barnehusene er ansatt i politiet og har med sin barnefaglige spisskompetanse en helt sentral rolle i både forberedelser og gjennomføring av TA. De bistår politiet med generell kunnskap om barns utvikling, hva en kan forvente utfra alder og mulig begrensninger i et TA. Samtidig vil rådgiverne bidra med tilrettelegging for det enkelte barn på bakgrunn av tilgjengelig informasjon fra vitner og offentlige instanser.

Ordningen med barnehus innebærer således at det etterforskningsmessige og strafferettslige perspektivet møter det barnefaglige og behandlingsorienterte, hvor det legges til rette for samhandling med ulike aktører (Stefansen, Myklebust, et al., 2012). Ved å samle ulike

fagpersoner på ett sted skal det bidra til at barnet skal slippe å fortelle sin historie gjentatte ganger til de forskjellige fagpersonene. Barnehusene skal også koordinere tverrfaglig og tverretattlig samhandling i de sakene det gjennomføres TA (Politidirektoratet, Barne- & Helsedirektoratet, 2016).

Etter å ha redegjort for TA som etterforskningsmetode vil jeg nå komme inn på forberedelser til TA.

2.6. Forberedende fase

For å bidra til formålsstyrte avhør med god kvalitet, må forberedelser og planlegging være en integrert del av avhørsprosessen (Milne & Bull, 1999; Smith & Milne, 2011). Det å avhøre barn om sensitive tema som vold og seksuelle overgrep er ikke noe du skal gjøre uforberedt, hvor dårlige forberedelser kan vanskeliggjøre og hindre kommunikasjon (Gamst, 2017).

Samtidig vil behovet for og mulighet til å forberede seg til TA variere, utfra alvorlighet og kompleksitet. Noen avhør kan ta kort tid å forberede, andre flere dager (Rachlew & Fahsing, 2015).

Målet med forberedende fase i avhørsmodellen DCM er å redusere unødvendig stress og forvirring. Videre å innhente og gi informasjon for å oppnå best mulig forberedelser for avhører, barnet og omsorgspersonen. Kriterier for denne fasen er at det innhentes informasjon om barnet og saken, samt at det gis veiledning til den som skal følge barnet (Gamst & Langballe, 2004).

Avhører må først avklare hva som er formålet med avhøret og deretter skaffe til veie nødvendig informasjon til å gjennomføre forberedelsene. Det handler om informasjon om barnet, grunnlaget for mistanken og etterforskningen forøvrig. Informasjonen som innhentes om barnet og saken skal benyttes til å lage en plan eller disposisjon for avhøret (Smith & Milne, 2011).

For å tilrettelegge avhøret for det enkelte barn må avhører ha kunnskap om barnet, interesser, familie og deres hverdag så langt det lar seg gjøre. Det er viktig å finne ut mest mulig om barnets utviklingsnivå, og om det er utfordringer relatert til fysisk eller psykisk helse som tilsier ekstra tilrettelegging. Det må innhentes informasjon om språklige, kulturelle og/eller religiøse forhold som kan innvirke på kommunikasjon. Hvis barnet har vært utsatt for eller

vitne til grove krenkelser, dramatiske eller farlig hendelser må barnets følelsesmessige tilstand avklares. Barnevernet må kontaktes og deres kontakt med familien avklares og dokumenter innhentes. Barnets erfaring med faginstansene som politi og barnevern kan få betydning med avhører og gjennomføring av TA (Gamst, 2017). I disse forberedelsene skal rådgiver på barnehuset bistå avhørsleder og avhører med sin barnefaglige kompetanse, slik at det legges en god plan for avhøret (Statens barnehus, 2016).

TA innebærer en rekke saksrelaterte forberedelser for avhører, der han/hun må innhente opplysninger om saken og grunnlaget for gjennomføring av TA. Dette er etterforskning som i stor grad er utført av andre etterforskere. Denne informasjonen vil avhører finne i saksdokumentene og/eller i etterforskningsplan som er pålagt ved etterforskning av seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner (Riksadvokaten, 2015a). Etterforskningsplanen skal blant annet inneholde sakens hypoteser, straffebud og informasjonsbehov som bidrar til å bekrefte eller avkrefte hypotesene. Saken må bygges på kontrollert informasjon fra de ulike kildene, slik at ikke saken bygges på feil premisser.

Avhører må også i sin gjennomgang av dokumentene vurdere informasjonen knyttet til de ulike hypotesene som knyttes til disse. Det vil igjen vil ha betydning for hvilke temaer som skal belyses i avhøret (Fanetti & O'Donohue, 2015; Rachlew & Fahsing, 2015). Deretter må rekkefølge på tema planlegges utfra taktiske hensyn og eventuelle sensitive tema som krever en gjennomtenkt tilnærming. Videre må det utarbeides spørsmål til de enkelte tema som ikke resulterer i at bevisverdien forringes eller tapes for alltid (Rachlew & Fahsing, 2015). Avhører må derfor ha tenkt gjennom og formulert åpne- og ikke ledende spørsmål som sørger for en hypotesetestende og ikke hypotese bekreftende tilnærming i avhøret (Fanetti & O'Donohue, 2015).

I en del saker finnes det bevis som bilder, film og chattelogs som dokumenterer seksuelle overgrep. Når materialet skal gjøres kjent og eventuelt fremvises må det være nøye gjennomtenkt med en klar strategi for hva som skal vises og når, og ikke minst hvordan barnet skal forberedes på dette. Det må utføres slik at barnet opplever mest mulig kontroll over bevisfremleggingen (Connell & Finnegan, 2013).

Etterforskningen må kartlegge relasjonen til og kontakten med mistenkte så langt det er mulig, slik at en vet om barnet er i trygghet (Smith & Milne, 2011; Smith & Tilney, 2007). Hvis foreldre selv er mistenkt eller at en frykter at barnet kan påvirkes av andre grunner, vil politiet finne en annen person som kan bistå barnet som skal følge barnet i avhør. Følgeperson er et

begrep som brukes som betegnelse på den som følger barnet til TA. Det kan være en trykghetsperson som barnet kjenner, eksempelvis en lærer som følger barnet ved aksjonssaker. Det kan også være foreldre i saker hvor de ikke er mistenkte. Kunnskap fra en rekke barn som har vært i TA, tilsier at barn så langt det er mulig må spørres om hvem de ønsker skal bli med dem i TA. Det for å sikre at de faktisk følges av voksne de føler seg trygg på (Forandringsfabrikken, 2019). Begrepet aksjonssaker brukes forøvrig om saker hvor politiet henter barn fra eksempelvis skole uten at foreldrene blir varslet, hvis foreldre selv er mistenkte eller det er i tvil om deres habilitet.

I sine forberedelser må avhører og avhørsleder planlegge hvordan barnet skal gjøres kjent med saken de skal forklare seg om (Påtaleinstruksen, 1985, § 8-10). Informasjonen må formuleres slik at barnet forstår hva saken gjelder og hvorfor det skal i TA. Det må gjøres uten å gjengi hva andre har sagt og på en måte som fortsatt åpner for alternative forklaringer (Davik & Brøste, 2017). Informasjonen barnet gis må bygge på kontrollert informasjon fra saken og omfanget, når og hvem som skal gi den til barnet må være nøye gjennomtenkt. Det må være en «rød tråd» i informasjonen som gis til følgeperson, i informasjonsskriv, ved ankomst barnehuset og senere i avhøret.

Før TA gjennomføres må politi og barnevern planlegge hva som skal skje etter at avhøret er gjennomført, spesielt i saker hvor nærstående er mistenkt. Det må planlegges utfra ulike scenarioer, enten at barnet skal hjem etter avhør eller at barnet skal akutt plasseres. Det kan være at barn også skal gis informasjon om besøksforbud (Straffeprosessloven, 1981, § 222a), voldsalarm og omvendt voldsalarm. Avhører må være forberedt på å bistå med dette i eller etter avhør.

Mentale forberedelser er viktig slik at når avhører møter barnet for første gang, er hun/han klar for de utfordringene det konkrete avhøret kan medføre. Å møte barn som forteller om vold, seksuelle overgrep, og omsorgssvikt av ulik karakter kan være personlig krevende (Gamst, 2017). Det er viktig å ha tenkt gjennom hva dette kan innebære og hva det kan gjøre med deg selv, man bør ta en utsjekk på egen dagsform. Avhører må være mentalt forberedt på ulike scenarioer, slik at hun/han kan møte barns traumereaksjoner med åpenhet og forståelse, og tilpasse seg ulike situasjoner som kan oppstå (Risan & Madsen, 2019). Avhører må være i stand til å balansere objektivitet og det å være upartisk, med hensynet til ivaretagelsen av barnet (Jakobsen et al., 2018)

Når forberedelsene er utført og avhører har laget en skriftlig plan eller disposisjon for gjennomføringen av TA, går forberedelsene over i siste fase.

Avslutningsvis kontakter avhører følgeperson for å avklare barnets reaksjon da det fikk vite at det skulle i TA samt hvordan transporten til barnehuset forløp. Ved ankomst barnehuset og barnets møte med avhører for første gang er TA over i en ny fase.

Med dette som bakgrunn vil jeg nå redegjøre for undersøkelsens metode.

3.0. Metode

Begrepet metode betyr opprinnelig veien til målet, og ved å vise veien til målet gis leseren et grunnlag for å vurdere studiens kvalitet (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg vil derfor starte med å redegjøre for min forforståelse, deretter etiske sider ved å forske på kollegaer fra samme fagmiljø. Videre vil jeg redegjøre for utvalg, datainnsamling og hvordan den tematiske analysen er gjennomført. Avslutningsvis vil jeg komme inn på evaluering av undersøkelsens kvalitet i form av pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet.

3.1. Forforståelse

Alle møter verden med en forforståelse, noe som er viktig for å forstå virkeligheten en lever i. Det er kunnskap, erfaringer, holdninger og en forutinntatthet som vi bevisst og ubevisst bruker til å tolke det som skjer rundt oss. Forskere skiller seg ikke fra andre på dette området og forskningen vil preges av den enkeltes samfunn- og menneskesyn. (A.Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010). Forskere må ha evne og vilje til å se sin rolle, og hvordan egen forforståelse kan innvirke på alle stadier i forskningen. Det handler om refleksivitet som innebærer å reflektere over forutsetningene for undersøkelsen og hva som former resultatene (Malterud, 2002). Min forforståelse handler om at jeg har forberedt og gjennomført dommeravhør i perioden 1995-2011. Deretter ble jeg fagansvarlig for videreutdanning i dommeravhør/TA ved Politihøgskolen. I 2017 fikk jeg i tillegg fagansvaret for videreutdanning av avhørsledere. Kunnskap om, og engasjement for tema det skal forskes på kan være en positiv faktor og ressurs på ulike stadier i forskningen. Når en velger å forske på sine egne, vil det som betegnes som «innsideforskeren» medføre at en er i god posisjon til å identifisere og møte behovene for forskning på eget fagfelt (Holgersson, 2015). God kunnskap om intervjuetema er viktig for å kunne stille gode oppfølgingsspørsmål og «grave» videre i et tema, noe som også kan ha betydning for intervjukvaliteten (Kvale & Brinkmann,

2015). Min bakgrunn og interesse for temaet vil slik sett være en styrke. Jeg kan gå i dybden og utforske nyanser i informantenes beskrivelser, noe som ikke vil være like lett å fange opp for en utenforstående som ikke selv har gjennomført TA eller hatt det som spesialfelt i mange år. Samtidig kan nærheten til og inngående kjennskap om temaet føre til en form for blindhet, som kan medføre at en ikke ser eller formidler nyanser i materialet fordi det kan bli oversett eller fremstå som selvfølgelig (Rachlew, 2010). Forskerens syn på tema og egen forforståelse kan være med på å gi forskningen en «slagside». Rachlew (2010) påpeker at forskerens subjektive oppfatning kan prege forskningen fra A-Å ved ubevisst å søke bekreftelse for eget syn gjennom hele forskningsprosessen. «Confirmation bias» og andre ubevisste bekreftelsesfeller kan true pålitelighet og gyldighet i all forskning (Nickerson, 1998). Samtidig argumenteres det med at bias som kan tilskrives innsiddeforskning, kan være en kilde til innsikt så vel som feil (Aguilar sitert i Rachlew, 2010).

Da jeg valgte å gjøre undersøkelsen innenfor eget fagmiljø var det med visshet om at nærhet til temaet og informantene kunne være en utfordring. Jeg reflekterte over at jeg i mange sammenhenger hadde uttalt meg kritisk til de nye tidsfristene og for stort fokus på om fristen ble overholdt. Det handlet om et kritisk blikk og fokus på måltall, mindre på kvalitet og bruk av ord som produksjon om etterforskning. Ville mine uttalelser i ulike fora medføre at avhørerne ville bli tilbakeholdne med hensyn til å utfordre mitt syn? Kunne det medføre at jeg tolket og analyserte dataene i tråd med mine egne meninger? Hva om de i tillegg hadde vært studentene mine? Ville vi være likeverdige samtalepartnere, eller var det en asymmetri som følge av tidligere lærer - student relasjon? Det er en viktig påminnelse om å være bevisst på hvordan jeg kan påvirke andre og hvordan jeg selv kan bli påvirket på alle stadier i prosessen. Både gjennom intervjusituasjonen, temaer som ble valgt og hva jeg valgte å følge opp underveis i intervjuet. Hvis jeg bevisst eller ubevisst kun fulgte opp negative uttalelser om tidsfristene som informantene kom med, kunne jeg bidra til at undersøkelsene fikk en «slagside» helt fra datainnsamlingen. For å skape balanse hadde jeg tenkt gjennom og laget oppfølgings spørsmål i intervjuguiden for å sikre at jeg husket å spørre om positive og negative sider ved ulike tema.

3.2. Etikk

Prosjektet ble meldt inn og godkjent av NSD, personvernombudet for forsknings- og studentprosjekter.

Etikk handler om ulike prinsipper, retningslinjer og regler som kan benyttes for å vurdere om en handling er riktig eller gal. All virksomhet som kan få konsekvenser for andre mennesker må bedømmes ut fra en etisk standard, og det kan oppstå en rekke etiske problemstillinger når forskningen direkte berører mennesker som i forskningsintervjuet (A. Johannessen et al., 2010).

For å forebygge både metodiske, juridiske og etiske feil, bør forskeren til enhver tid sette seg godt inn i og følge vedtatt forskningsetiske retningslinjer for sitt fag. Den forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2016) er ansvarlig for retningslinjene som er retningsgivende og veiledende for denne undersøkelsen. Politihøgskolen har i tillegg egne forskningsetiske retningslinjer som er rettet mot økt forskningsetisk årvåkenhet når det forskes på politiet (Bjørge & Myhrer, 2015). Denne veilederen i kombinasjon med forskningsetiske retningslinjer (NESH, 2016) har vært veiledende og retningsgivende for denne undersøkelsen. Retningslinjene er verktøy for å fremme god og ansvarlig forskning med tanke på forskningsmessig frihet, utfordringer knyttet til å forske på eget fagmiljø og TA omfatter særlig sårbare grupper i samfunnet.

Kvale & Brinkmann (2015) påpeker at etiske problemstillinger vil være en del av hele prosessen som må tas hensyn til fra planlegging til rapporteringen er avsluttet. I min planlegging innebar det å sørge for å gi nok og tydelig informasjon til de som ville delta. Det var viktig at de forstod formålet med undersøkelsen, hva de samtykket til, at samtykket kunne trekkes og ikke minst konfidensialitet. Miljøet som jobber med avhør av barn i Norge er lite med forholdsvis få avhørere i hvert distrikt, noe som gjorde meg ekstra oppmerksom på å beskytte deres identitet.

I undersøkelsen var jeg ekstra oppmerksom på at vi kunne komme inn på ulike områder som er lovregulerte, eksempelvis ulike bestemmelser om taushetsplikt (Rachlew, 2010). Informantene ble minnet om ivaretagelse av informasjon om tredjepart som barnet, deres verger eller mistenkte. Først i informasjonsskrivet de fikk tilsendt, deretter ble de minnet om taushetsplikten før intervjuene startet.

Et annet etisk spørsmål som er viktig å reflektere over er om undersøkelsen kan få konsekvenser for informanten. Rachlew (2010) påpekte at den som forsker på sine egne også kan utfordres av at forskningens kritiske analyser kan oppleves ubehagelig når denne rettes mot kollegaer, venner og ledelsen. Det var en problemstilling som kunne være relevant for informantene, hvis de var kritiske til egen ledelse, avhørsleiderne eller barnehusene. Det at informantene visste at identiteten var beskyttet kunne være viktig for å få frem deres kritiske blikk på egen hverdag.

Jeg vurderte også om det var riktig bruk av informantenes tid som generelt sett hadde stor arbeidsbelastning. De hadde riktignok fått tillatelse av ledelsen, men ville det oppleves som riktig bruk av tid eller bidra til ekstra stress? Målet var at eventuelle ulemper ville bli oppveid ved at deres bidrag kunne få frem detaljert informasjon om hva forberedelser innebærer, og betydningen tidsfristene har for disse. Videre reflekterte jeg over at det medførte et stort ansvar å videreformidle informantenes fortellinger om sin hverdag på en rettferdig og representativ måte. Jeg var opptatt av at det ble gjengitt så nøyaktig som mulig, at det var informantenes «stemme» som ble videreformidlet. At funn i forskningen er til å stole på er avgjørende fordi det kan bidra til endring av praksis. Forskningen må derfor ikke drives frem av egen agenda for å fremme egne meninger, men av det genuine ønsket om å bidra til kunnskap som kan gjøre praksis bedre. (Kvale & Brinkmann, 2015).

I det følgende vil jeg nå redegjøre for valg av metode.

3.3. Valg av metode

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan forskerne skal få frem den sosiale virkeligheten, hvordan informasjonen som innhentes analyseres og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser. Det ved bruk av kvantitativ og kvalitativ tilnærming alene eller i kombinasjon. Kvantitative forskningsmetoder henter mange av sine prosedyrer fra naturvitenskapelig metode hvor data som innhentes systematiseres ved hjelp av ulike former for statistikk (A. Johannessen et al., 2010). Kvalitative metoder bygger på teorier om fortolkning og menneskelig erfaring, som handler om ulike former for systematisk innsamling av informasjon fra samtaler, observasjon eller tekst som bearbeides og analyseres. Formålet er å utforske ulike sosiale fenomen og hvordan det oppleves av de involverte (Forskningsetisk bibliotek, u.å.-a).

Jeg vurderte ulike forskningsmetoder, deriblant spørreundersøkelse. På den ene siden vurderte jeg om denne metoden kunne bidra til mere distanse til informantene i og med at fagmiljøet innen TA er relativt lite. Jeg reflekterte også over om en anonymisert form kunne bidra til mere kritiske og upåvirkede data. På den andre siden vurderte jeg at spørsmålene likevel kunne bli «farget» av min forkunnskap og meninger. Målet var ikke å finne statistikk, årsaksforhold eller forholdet mellom variabler, men heller utforske temaene og forstå disse. Jeg valgte kvalitativ metode og eksplorerende eller utforskende tilnærming, for å kunne gå i dybden på temaer og få mest mulig utfyllende data. Det for å få mer nyansert og utvidet kunnskap om informantenes oppfatninger, opplevelser og holdninger.

Intervjuer ble valgt som datagenereringsform. Formålet med forskningsintervjuer er å produsere kunnskap, enten gjennom gruppeintervju eller en-til-en (Kvale & Brinkmann, 2015). Semistrukturerte intervjuer som metode ble ansett som en hensiktsmessig tilnærming for denne undersøkelsens formål, som en egnet tilnærming til å belyse dens forskning. Jeg vil komme nærmere inn på metodevalget i forbindelse med datainnsamlingen, men først vil jeg redegjøre for rekruttering og utvalg.

3.4. Utvalg

Det som kjennetegner bruk av kvalitative metoder er at det kan hentes inn mye data eller informasjon fra et begrenset antall personer. Rekrutteringen av informanter vil gjerne skje ved en strategisk utvelgelse. Det innebærer at forskeren tenker gjennom hvem som må delta for å få samlet inn gode data om temaet og deretter velge ut personer fra målgruppen (A. Johannessen et al., 2010). Jeg ønsket å undersøke avhørernes forberedelser og informantene ble derfor rekruttert fra etterforskere som har bestått Politihøgskolens spesialutdanning i avhør av barn.

Etter at jeg hadde funnet målgruppen for intervjuene var mitt neste spørsmål hvor mange jeg burde intervju. Kvale & Brinkman (2015, s. 148) skriver: «Intervju så mange personer som det trengs for å finne ut det du trenger å vite». Det innebærer å bruke en utvalgsstrategi hvor data samles inn så lenge det gir ny informasjon, til metning er oppnådd. Faren ved denne strategien er at det er vanskelig å sette en grense slik at utvalget blir så stort at det vil bli vanskelig å gå i dybden i analysen (Saunders et al., 2018). Jeg fikk veiledning i prosessen på å avgrense utvalget av hensyn til rammen for masteroppgaven. Målsettingen var derfor 6- 8

informanter. Etter å ha gjennomført 7 intervjuer opplevde jeg at svarene i intervjuene ble ganske like, det gav lite ny informasjon. Jeg valgte da å avslutte datainnsamlingen.

Rekrutteringsprosessen ble iverksatt ved at jeg kontaktet ledelsen i politidistriktet pr mail og fikk raskt tillatelse til å gjennomføre undersøkelsen. Leder som var kontaktperson bistod med å sende ut forespørsel til alle etterforskerne som gjennomførte tilrettelagte avhør. I mailen fikk de også informasjon om tema for undersøkelsen og hva det ville innebære å delta. De som ønsket å bidra som informanter kontaktet meg på mail. Det foreligger ingen oversikt over antallet som takket nei.

Informantene var alle kvinner med en gjennomsnittsalder på 40 år på intervjutidspunktet. De tjenestegjorde ulike steder og representerte alle politidistriktene som hadde blitt slått sammen til ett. Informantene hadde gjennomført videreutdanningen innen dommeravhør og TA i perioden fra 1997 til 2016. 4 av 7 avhørere hadde tilleggsutdanning som medførte at de kunne gjennomføre sekvensielle avhør. Jeg kjente til alle informantene og hadde hatt flesteparten som studenter, men det var ingen jeg nå hadde «tette bånd» til profesjonelt eller privat.

Ingen av informantene hadde nøyaktig oversikt over hvor mange dommeravhør eller TA de hadde gjennomført. De fortalte at politidistriktene ikke førte en oversikt over antall avhør pr. avhører, slik at det var opp til den enkelte avhører å ha en slik oversikt. Antall gjennomførte avhør ble derfor usikkert for dette utvalget. En av informantene opplyste at hun ikke kunne tallfeste det, mens en annen forholdsvis nyutdannet mente hun hadde gjennomført 70-80 avhør. De resterende mente de hadde gjennomført mer enn 2-300 avhør. Alle informantene hadde i utgangspunktet en stilling som TA avhører, og de fleste gjennomførte kun tilrettelagte avhør. De deltok i liten grad i etterforskningen forøvrig. Det var også informanter som hadde, eller hadde hatt, rolle som politifaglig etterforskningsleder, hvilket førte til at de gjennomførte færre eller ingen avhør i perioder. Jeg vil nå redegjøre for hvordan datainnsamlingen fra disse 7 informantene ble gjennomført.

3.5. Datainnsamling

Når ordet virkelighet benyttes i forskning er det viktig å kjenne til at det ikke er selve virkeligheten som gjengis, den er allerede historie. Johannessen et al. (2010) skriver at når denne «virkeligheten» observeres, og på en eller annen måte registreres, gjøres virkeligheten om til data. Data eller empiri er i denne undersøkelsen samlet inn gjennom semistrukturerte

intervjuer. Kvale & Brinkmann (2015, s. 357) definerer semistrukturerte intervjuer slik: » En planlagt og fleksibel samtale som har som formål å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden med henblikk på fortolkning av meningen med de fenomener som blir beskrevet». I denne konteksten handler det om undersøkelser av avhørers forberedelser sett fra sitt perspektiv.

Intervjuene krever gode forberedelser og en gjennomtenkt intervjuguide som kan bidra til fleksibilitet og fange opp nøkkelord som det bygges videre på. Den skal ikke være et spørreskjema, mere en huskeliste over temaer og generelle spørsmål som er relevante for å oppnå formålet med intervjuet. Gjennom å stille informantene åpne spørsmål gis de muligheten til å beskrive egne erfaringer og til å fortelle det som er relevant for dem (A. Johannessen et al., 2010). På bakgrunn av undersøkelsens overordnede problemstilling og forskningsspørsmålene ble det utarbeidet en intervjuguide (vedlegg 3). Jeg forberedte temaer, tenkte gjennom rekkefølge og hvordan spørsmålene burde formuleres. Målet med forberedelsen var at disse var så grundig at intervjuguiden kun var til hjelp og støtte underveis, slik at jeg kunne konsentrere meg om å notere nøkkelord og følge informantens refleksjoner. Intervjuguiden ble gjennomgått av to avhørere som også var masterstudenter. Deres tilbakemeldinger, samt innspill fra veileder ble tatt med i videre arbeid med intervjuguiden.

Ved gjennomføring fulgte jeg samme prosedyre i alle intervjuene og informasjonen ble sikret ved bruk av diktafon. Innledningen startet med en liten «oppvarming», selv om alle informantene var personer jeg kjente. Vi gjennomgikk samtykkeskjema de hadde fått tilsendt forhånd, for så å avklare eventuelle spørsmål, før skjemaet ble signert.

Informantene ble påminnet taushetsplikten knyttet til politirollen, at intervjuet ble tatt opp på lyd og hvordan informasjonen ville bli behandlet og oppbevart videre. Intervjuene ble gjennomført på bakgrunn av intervjuguidens 6 hovedpunkter:

1. Bakgrunnsinformasjon
2. Om selve forberedelsene
3. Om tidsfristenes betydning for avhørers forberedelser før TA
4. Resultatet av forberedelsene

5. Om endringene i tidsfristene i Straffeprosesslovens § 239 av 2. oktober 2015 6.

Avslutning

Hvert hovedpunkt hadde et eller flere undertema som ble presentert. Innen hvert tema hadde jeg forhåndsplanlagte spørsmål. Innledningsvis ble data om avhører sin erfaring, utdanning og stilling innhentet før jeg gikk over til punkt 2 som handlet om selve forberedelsene. Dette er et eksempel på et av hovedspørsmålene: «Fortell hvordan du vanligvis forbereder deg til et førstegangs TA». Hovedspørsmålene ble fulgt opp med forhåndplanlagte oppfølgingsspørsmål ved behov.

Jeg forsøkte å gi informantene ro og tid til å reflektere over temaene. Jeg tok notater, hovedsakelig nøkkelord, som jeg benyttet for å få frem mer informasjon senere i intervjuet. Intervjuguiden fungerte mest som et «støttedokument», og for å sikre at jeg fikk stilt oppfølgingsspørsmålene jeg mente var nødvendig.

Intervjuenes lengde varierte fra 73 til 112 minutter. Snittet var 87 minutter. Alle intervjuene ble transkribert før de ble analysert.

3.6. Analyse

Johannessen, Rafoss & Børven (2018, s. 22) definerer analyse slik: » Å analysere er å lete i data etter svar på spørsmål». Gjennom å analysere data skal en finne svar. Jeg valgte å utføre en tematisk analyse hvor tema er en gruppering av data med viktige fellestrekk, som bidrar til å belyse forskningsspørsmålene (L. E. F. Johannessen et al., 2018).

Tematisk analyse ble lansert av psykologene Braun og Clark i 2006 og handler om en fleksibel tilnærming til kvalitativ analyse som kan benyttes alene eller i kombinasjon med ulike teorier og perspektiver (Braun & Clarke, 2006). Med bakgrunn i denne analyseprosessen har Johannessen et.al, (2018) laget en forenklet og justert versjon som jeg har benyttet i min analyse som dreier seg om fire faser:

1. Forberedelse
2. Koding
3. Kategorisering

4. Rapportering

Johannessen et al., (2018) påpeker at prosessen er dynamisk, slik at det kan være vanskelig å se hvor stegene slutter og begynner. Jeg opplevde at jeg måtte vende tilbake til dataene en rekke ganger på ulike stadier i analysen. Selv om analysen er en dynamisk prosess, velger jeg å redegjøre for analyseprosessen i den rekkefølgen punktene over viser.

Utgangspunktet for analysene har vært en induktiv tilnærming, fra data til teori. Fra det mer spesifikke til det mer generelle. Hensikten er å finne mønstre som kan gjøres om til teorier eller begreper (A. Johannessen et al., 2010). Denne prosessen innebærer at jeg har samlet inn data hvor jeg i analysen har funnet generelle mønstre, som igjen har blitt til hovedtemaer som skrives frem i resultatdelen (Tjora, 2010). Den siste delen av analysen har mere deduktiv tilnærming.

I den første fasen av analysen starter forberedelsene med å skaffe til veie og få oversikt over data (L. E. F. Johannessen et al., 2018). I denne undersøkelsen ble intervjuene transkribert av et eksternt firma, totalt 190 sider dialogutskifter. Deretter ble transkripsjonen kvalitetssikret ved at jeg lyttet gjennom lydfilene, og korrigererte feil. Informasjon som kunne bidra til å identifisere en person, et arbeidsted eller en spesifikk sak, ble aidentifisert. Gjennom en initial gjennomlesning fikk jeg første mulighet til å bli kjent med, og få en oversikt over innholdet. Jeg gjorde notater og skrev ned refleksjoner potensielt relevant med tanke på forskningsspørsmålene.

Dataprogrammet Nvivo (QSR International Pty Ltd, 2018) ble benyttet for å strukturere og analysere data. I kodefase startet en ny og detaljert gjennomgang hvor jeg markerte setninger som fremstod som potensielt relevante data. Jeg skjønnte etter hvert at jeg hadde markert for mye av teksten, og valgte da å utheve det som jeg etter hvert så som mest sentralt. Således ble kodingen kvalitetssikret og gjennomgått flere ganger. Underveis skrev jeg stikkord, før jeg skrev et kort resyme fra hvert intervju med mine refleksjoner til slutt.

Neste steg i analysen handlet om å sortere dataene som ble kodet i forrige fase i kategorier som kan besvare forskningsspørsmålene. Det resulterte i ulike meningskoder, for eksempel:

«Om å sjekke saken og etterforskningsplanen», «Informasjon fra barnevernet», «Kilden og kvalitetssikring av informasjon».

Jeg erfarte at det ble mange meningskoder og at mange av uttalelsene fra informantene passet inn flere steder. De ble derfor satt i flere meningskoder slik at jeg ikke mistet data som jeg kunne oppdage var relevant senere i prosessen.

Etter hvert ble det tydelig at noen meningskoder kunne slås sammen til et hovedtema. Eksempel på hovedtema var: «Tidsfrister på godt og vondt - avhengig av kontekst». Hvert hovedtema består av flere meningskoder som jeg kommer tilbake til i resultatdelen.

Den siste delen av analysen handler om rapportering av funn i undersøkelsen, med bakgrunn i ovennevnte hovedtema med tilhørende meningskoder. Sitater brukes for å beskrive funnene. Disse kommenteres slik at leseren skal få innsikt i prosessen og hvordan data er tolket og hvilke slutninger som trekkes på bakgrunn av dette. Når dataen rapporteres benytter jeg begrepene «flere» eller «noen» hvis rapporteringen gjelder mere enn tre informanter. Begrepene «de fleste» eller «mange» innebære mere enn fem informanter. Hvis det gjelder alle omtales det som «informantene».

3.7. Evaluering av kvalitativ forskning

Evaluering av forskning handler om å se nærmere på betingelsene for hvordan problemstillingen ble undersøkt, hvordan data utviklet seg, og hvordan disse ble analysert. For å gjøre dette benyttes kriterier som pålitelighet (reliabilitet), gyldighet (validitet) og generaliserbarhet som indikatorer når forskningen skal evalueres (Tjora, 2010).

3.7.1. Pålitelighet (reliabilitet)

Pålitelighet knyttes til hvilke data som brukes, hvordan de har blitt samlet inn og bearbeidet. (A. Johannessen et al., 2010).

Alle intervjuene ble tatt opp på lyd og skrevet ut som dialogutskrift, noe som gjorde det mulig å kvalitetssikre data flere ganger. Analysefasen og rapporteringsfasen var utfordrende. Jeg

måtte gå tilbake og kvalitetssikre enkelte data flere ganger, for å få best mulig forståelse av hva informantene formidlet ved tvil.

Påliteligheten kan styrkes ved å la leseren få inngående beskrivelse av konteksten samt en åpen og detaljert fremstilling av hvordan undersøkelsen er gjennomført. I de foregående kapitlene har jeg beskrevet forskningsprosessen samt reflektert over ulike sider ved undersøkelsens styrker og svakheter. Det å sikre transparens, eller gjennomsiktighet, er en kvalitetsindikator, hvor stor grad av gjennomsiktighet sees på som positivt for god kvalitet (Tjora, 2010).

Videre handler pålitelighet om hvorvidt resultatet kan reproduseres av andre forskere på et annet tidspunkt, altså om informantene ville svart annerledes med en annen forsker (Kvale & Brinkmann, 2015). Selv om andre kan benytte samme intervjuguide, vil det enkelt intervju preges av det enkelte møtet mellom forsker og informant og av hvordan disse kan påvirke hverandre. Intervjuene vil utvikle seg fra den enkeltes svar og refleksjoner og hva som følges opp videre. Slik sett vil det ikke være mulig å gjennomføre en nøyaktig reproduksjon av intervjuene.

Refleksivitet, som innebærer at jeg evner å se min egne rolle og hvordan det kan ha påvirket kvaliteten i alle ledd, er viktig for å vurdere påliteligheten (Malterud, 2002). Min bakgrunn som avhører og fagansvarlig gjennom mange år samt kjennskapen til alle informantene kan ha påvirket hele forskningsprosessen. Kunnskap og erfaring innenfor fagfeltet innebærer en forforståelse som kan føre til forutinntatthet. Samtidig kan det være styrke for å identifisere og stille gode spørsmål til informantene.

3.7.2. Gyldighet (validitet)

Gyldighet handler om i hvilken grad fremgangsmåte og funn reflekterer formålet med undersøkelsen og at man egentlig undersøker det man sier at man undersøker. (A. Johannessen et al., 2010).

Det kan for det første handle om at utvalget er relevant for å besvare forskningsspørsmålet. Hvis jeg hadde valgt å intervju avhørsledere som har det overordnede ansvaret for å planlegge og forberede TA, ville det gitt svar på hvordan avhører pleier å forberede seg? Eller ville jeg da undersøke avhørsledernes oppfatning av hvordan avhørerne forbereder seg?

Gyldighet bestemmes ofte ved å spørre «Måler du det du tror du måler» (Kerlinger sitert i Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276).

For det andre må intervjuguiden være egnet til å innhente data som gir svar på forskningsspørsmålene, altså en treffsikkerhet både med tanke på tema og oppfølgingsspørsmål. Mange informanter kom med lange, frie fortellinger om egne forberedelser noe som var intensjonen. Utfordringen var å ta gode notater og notere nøkkelord for senere å følge opp tema de innførte. Årsaken kunne være at jeg var ute av trening som intervjuer, og at fokuset var rettet mot å lytte til deres beskrivelser.

Resultatenes gyldighet handler om hvordan analysene er utført og om datamaterialet er tolket på en logisk måte. Det er derfor viktig å være åpen om metodisk tilnærming og gjennomføring av undersøkelsen, slik at leseren gis mulighet til å vurdere undersøkelsens gyldighet og relevans (Tjora, 2010).

Min rolle og potensielle feilkilder må synliggjøres gjennom blant annet å redegjøre for egen forforståelse. (Kvale & Brinkmann, 2015). Informantene kan også representere en feilkilde hvis de ikke gir et realistisk og riktig bilde av sine forberedelser. Da kan grunnlaget for dataene få et feil utgangspunkt som fortolkes og bringes videre. Usikkerheten disse feilkildene representerer er vanlig kritikk mot forskningsintervjuenes validitet (Kvale & Brinkmann, 2015). Et mottiltak kunne vært observasjon av informantenes forberedelser over tid, i flere ulike saker, kombinert med intervjuer. Det kunne medført at jeg fikk klarlagt om informantene faktisk gjorde som de beskrev i sine forberedelser. Vedvarende observasjon og metodetriangulering er to teknikker som kan øke sannsynligheten for å frembringe troverdige resultater om et fenomen (Lincoln & Guba, 1985). Samtidig ville forberedelsene variert ut fra mange ulike faktorer slik at undersøkelsen da i større grad burde vært avgrenset til sakstype eller fenomen, eksempelvis nettovergrepssaker. Det ble vurdert men valgt bort av pragmatiske grunner, som en større søknadsprosess av hensyn til personvernet og hva det vil kreve av ressurser.

3.7.3. Generaliserbarhet

Tjora (2010, s. 207) påpeker at «en eller annen form for generalisering er et eksplisitt eller implisitt mål innenfor det meste av samfunnsforskningen». Målet er å utvikle pålitelig data som kan generaliseres. Denne undersøkelsen er primært en utforskende studie, der det generaliserbare ikke er det som prioriteres, men selve utforskningen av fenomenet. Hensikten

med kvalitative studier er sjelden å generalisere funn, men å resultere i kunnskap som kan brukes av andre og har en overføringsverdi (Forskningsetisk bibliotek, u.å.-b).

Generaliserbarhet beskrives også som undersøkelsens gyldighet utover det som har vært undersøkt. Innen kvalitativ forskning brukes også begrepet overførbarhet om generaliserbarhet, som handler om forskningen kan overføres til en annen kontekst (Lincoln & Guba, 1985). Det handler om hvorvidt en lykkes med beskrivelse, fortolkninger og forklaringer som er nyttige for andre områder enn det som studeres.

Jeg vil komme nærmere inn på undersøkelsens overførbarhet avslutningsvis i kapittel 5.

4.0. Resultater

I dette kapitlet presenteres informantenes beskrivelser av faktorer de opplever som viktig i sine forberedelser til førstegang TA og hvilken betydning tidsfristene har for denne fasen.

Flere ulike faktorer innvirker direkte og indirekte på informantenes forberedelser til TA, alt fra oppgaver andre skulle utføre til samhandling med etterforsker, avhørsleder og rådgiver på barnehuset.

På bakgrunn av mønstre i materialet resulterte analysen i tre hovedtemaer;

1. Forberedelse gjennom å vurdere tilgjengelig saksinformasjon og kilder
2. Samhandling med de lovpålagte aktørene som en faktor i avhørers forberedelser.
3. Tidsfrister på godt og vondt - avhengig av kontekst. Hvert hovedtema er basert på tre meningskoder.

Resultatene presenteres gjennom temaer med målsetning om å belyse undersøkelsens forskningsspørsmål. Temaene beskrives gjennom meningskoder bygd på sitater fra informantene. Sitatene presenteres med informantenes nummer fra 1 til 7.

4.1. Tema 1 - Forberedelse gjennom å vurdere tilgjengelig saksinformasjon og kilder

TA beskrives av informantene som ett av flere etterforskingsskritt som må utføres i saker hvor barn er vitner eller fornærmede, hvor avhøret ikke kan stå alene, men må være en del av helhetlig etterforskning. Når informantene forbereder seg til TA er det en del av hele etterforskningsprosessen hvor alle aktører må levere kvalitet og til rett tid.

Jeg vil se nærmere på informantenes forberedelser og hvordan de avhenger av resten av etterforskningen ut fra meningskodene: 1. Om å sjekke saken og etterforskningsplanen. 2. Informasjon fra barnevernet. 3. Kilden og kvalitetssikring av informasjon.

4.1.1. Om å sjekke saken og etterforskningsplanen

Tema handler om etterforskningen i tiden før TA. Det er viktig å kjenne til for å forstå hvordan TA er en del av en helhetlig etterforskning og at informantenes forberedelser er avhengig av at andre aktører leverer kvalitet og i tide. En informant beskrev det slik:

Altså det blir sånn følgefeil da, for hvis etterforskningen bærer preg av det, så bærer jo mine forberedelser preg av det og. Fordi at mine forberedelser er jo ofte basert på etterforskningen, på en måte (Informant 7).

For å komme godt i gang med forberedelsene til TA beskrev mange informanter at de ønsket å bli varslet så tidlig som mulig, for å gjøre en første sjekk av saken og vurdere hva forberedelsene ville kreve. Hvis det var en hastesak ble informantene varslet om saken kort tid før avhør. Andre ganger hadde de bedre tid. Ønsket om å bli varslet så tidlig som mulig ble uttrykt av en informant slik:

Det at vi blir koblet på tidlig, at vi vet at det er det avhøret vi skal ta og rekker å se igjennom og at vi rekker å innhente det som trengs. Det er så viktig (Informant 3).

Å sjekke saken handler ifølge informantene om å lese og gjøre en vurdering av informasjonen i politiets saksbehandlingssystem BL. I saksbehandlingssystemet finnes alle sakens dokumenter som senere vil danne grunnlaget for en eventuell tiltale. Videre fortalte informantene at de sjekket om det fantes en etterforskningsplan (e-plan), hvor de kunne finne ut hvilke etterforskningskritt som var planlagt og når de skulle utføres. En informant beskrev prosessen slik:

Når man får saksnummeret så er ofte det første jeg gjør å gå inn i e-plan, hvis den er opprettet i Indicia- prosjektet. For der ligger det gjerne mye vurderinger og hva som skal gjøres, hva som er planen frem til TA. For det har gjerne allerede blitt lagt inn siden det da nærmet seg ... altså da er det jo besluttet TA. Og da har dem gjerne noen tanker om hva som skal gjøres i forkant, og hvis ikke, så tenker jeg at det er viktig at vi også er med på den tankeprosessen (Informant 1).

Flere informanter fortalte at det var varierende kvalitet på etterforskningsplanen, hvor noen planer kunne se ut som «klipp og lim» fra andre saker, mens andre innholdet for lite informasjon. Informantene ga uttrykk for at hvis det fantes en grundig etterforskningsplan kunne det være til god hjelp, spesielt i sakene hvor det var liten tid til forberedelser.

Alle informantene beskrev at de gikk gjennom sakens hypoteser når de sjekket etterforskningsplanen. Flere påpekte at tankesettet med hypoteser alltid hadde vært en del av politiets etterforskning, disse ble tydeligere når de ble skrevet ned i etterforskningsplanen. Flere informanter ga uttrykk for at de jobbet mere systematisk når hypotesene ble nedskrevet, blant annet når de skrev en disposisjon for avhøret. Hypotesene dannet grunnlaget for de forhåndsplanlagte temaene og spørsmålene de skulle stille barnet i TA. Informantene uttrykte at de måtte ha god oversikt over hva straffebudene (paragrafene) inneholdt, slik at de kunne koble disse opp mot det de planla å spørre barnet om. Informant 6 beskrev det slik:

Det jeg har blitt flinkere på de siste årene, på en måte lese det, subjektiv, objektiv, alt det her. Fordi at det er noe med å være liksom stødig i den delen også, ikke bare det her med barns utvikling ikke sant og hva du skal si og ikke si, men at du faktisk kjenner til straffebudet, for det er jo en straffesak, det er en del av etterforskningen.

De fleste informantene uttrykte at selv om hypoteser og straffebed fremgikk av etterforskningsplanen, var det sjeldent etterforskerne og påtalejurist/avhørsleder skrev ned hvilke tema de ønsket belyst og forslag til spørsmål. Informantene beskrev at e-planen var til liten hjelp til å finne tema, vurdere rekkefølgen ut fra etterforskningstaktiske hensyn eller utforme spørsmål til barnet. Denne viktige delen av prosessen måtte informantene ofte finne ut av selv, i forbindelse med utarbeidelse av disposisjon kort tid før TA.

Videre fortalte informantene at de sjekket om det var planlagt hvem som skulle følge barnet og om det forelå en aksjonsplan. Informantene beskrev at de undersøkte om kilden var avhørt, eller når det var planlagt. De beskrev at mange av etterforskningsskrittene var like fra sak til sak, men at det likevel måtte sjekkes ut som et ledd i deres forberedelser. Et sentralt etterforskningsskritt i mange av sakene var å innhente dokumentasjon fra barnevernet.

4.1.2. Informasjon fra barnevernet

Mange av sakene hvor det skulle gjennomføres TA hadde sitt utspring i barnevernets arbeid. Alle informantene uttrykte at prosessen med å avklare og innhente opplysninger fra barnevernet måtte iverksettes så raskt som mulig av etterforskerne. Grunnen til at det hastet var ifølge informantene at det erfaringsmessig tok tid og at denne informasjonen kunne være viktig for deres forberedelser.

I en del saker måtte det avklares hva barnevernet kunne levere ut på eget initiativ og når det var behov for fritak fra taushetsplikten. Ifølge flere informanter måtte politiet gå via Fylkesmannen for oppnevning av midlertidig verge (tidligere setteverge), for å få fritak fra taushetsplikten slik at taushetsbelagte dokumenter kunne innhentes. Det kunne være nødvendig for å gjennomføre avhør av ansatte i barnevernet og andre offentlige instanser. Informant 3 viste til at de fleste av deres saker var aksjonssaker hvor det måtte oppnevnes midlertidig verge:

Det vil jo si at vi må ha oppnevnt setteverge for å få tatt veldig mange av de avhørene som vi skal ha på forhånd, og det gjør jo at ting tar mye lengre tid. Fordi det tar tid å få oppnevnt en setteverge og med den mengden som vi har nå, så har Fylkesmannen fryktelig mye å gjøre. Vi hadde 40 tilrettelagte avhør i november måned (Informant 3).

Kapasiteten hos Fylkesmannen og barnevernet kunne ifølge informantene innvirke på hvor raskt etterforskerne fikk tilgang til dokumentene og gjennomførte avhør av barnevernsansatte,

som hadde betydning for når avhører fikk tilgang til informasjonen i sine forberedelser. En informant beskrev at hun opplevde å få tilgang til dokumentene fra barnevernet for seint i sine forberedelser. Det var særlig krevende når hun fikk en mappe bestående av store mengder informasjon og liten tid til gjennomgang:

Jeg har saker der man sitter med X antall dokumenter, der du tenker” jeg kan bare ikke sette meg inn i alt”. Og da er det å få litt sånn overordnet blick tenker jeg, at du kan ikke bruke tida på å lese rubbel og bit. Men heller prøve å få en oversikt over de viktige dokumentene (Informant 2).

Alle informantene uttrykte at det var krevende å få oversikt over informasjonen og vurdere innholdet når de fikk «mappa» fra barnevernet kort tid før TA. Det kunne være hundre sider med dokumentasjon om familien samlet over mange år, med rapporter fra BUP eller andre instanser med utredninger av barnet. Flere av informantene påpekte at det burde vært et bedre system for gjennomgang, kontroll og vurdering av informasjonen i etterforskningsprosessen, særlig når det var liten tid frem til avhøret skulle gjennomføres. Ifølge mange informanter var barnevernets dokumenter viktige i deres forberedelser, fordi de kunne inneholde grunnlaget for etterforskningen. En informant beskrev det slik:

Det er gjerne ofte noe av det viktigste vi bygger på. Om det er barnesamtale eller noe sånt så er det jo superviktig for oss å ha. Der er det kanskje noe av det som av og til kan glippe. At vi ikke har alle viktige dokumenter (Informant 1).

Informantene ga uttrykk for at det var nødvendig å ha dialog med barnevernet for å få til en god prosess, noe som også var politiets ansvar. Mange av informantene fortalte at det var viktig at etterforskerne var konkrete overfor barnevernet på hvilken informasjon det var behov for. Informant 3 beskrev at det virket som alt ble innhentet, som kunne resultere stor mengder informasjon. Hun uttrykte at det måtte det gjøres noe med:

Vi må være litt mere spissa og litt mere bevisst på hva vi er ute etter. Altså vi får spørre barnevernet om de har dokumenter som tilsier at det har vært vold i familien tidligere da. Eller at det er ting med den ungen, adferden til den ungen som skal tilsa at det er noe vi har interesse av i denne her saken (Informant 3).

Samtidig beskrev flere at det å avgrense mengden informasjon var en vanskelig avveining, fordi det kunne medføre at de gikk glipp av viktig informasjon av betydning for både etterforskningen og tilrettelegging for barnet.

I og med at dokumentene fra barnevernet kunne være en viktig faktor for informantene i deres forberedelser ønsket de å ha tilgang til dokumentene så raskt som mulig. Spesielt i saker hvor barnesamtalen kunne være kilden til informasjon.

4.1.3. Kilden og kvalitetssikring av informasjon.

Denne meningskoden handler om hvem barnet først fortalte til og hvordan opplysningene ble bragt til politiet og kvalitetssikret før de ble benyttet i avhør.

Informantene beskrev at barns utsagn kunne være utgangspunktet for hele etterforskningen og TA og at omstendighetene rundt barnets utsagn måtte kontrolleres før de kunne benytte opplysningen i sine forberedelser. Etterforskningen måtte derfor avdekke så langt det var mulig barnets opprinnelige historie og hvordan denne kunne blitt påvirket frem til saken ble meldt til politiet. En av informantene fortalte:

Når du på en måte har fått formidlet en uttalelse via, via, da er det jo utrolig viktig å prøve og spole tilbake for å få vite hvem som fikk vite det først. Og hvordan var det egentlig for vi vet jo det at ting kan bli rimelig forurenset underveis, og det har jo skjedd at faktisk de avhørene har gjort at det ender hele utgangspunktet vårt da (Informant 4).

Det ble beskrevet som viktig at den barnet først hadde fortalt til ble avhørt, for å kartlegge opprinnelsen og hvordan informasjonen ble behandlet videre. Ifølge flere av informantene var det viktig da disse avhørene avklarte hva som var grunnen til at barnet begynte å fortelle. De ønsket også å vite hva kilden hadde spurt barnet om og hva barnet hadde fortalt av seg selv. Noen ganger varslet barnevernet politiet raskt om bekymringer mens andre ganger gjennomførte de egne undersøkelser og snakket med barnet. Flere informanter fortalte at mange ansatte i barnevernet hadde opplæring i barnesamtalen med utgangspunkt i avhørsmetoden DCM som politiet benytter. Informantene ga uttrykk for at det var positivt at barnevernet hadde denne opplæringen, slik at det ikke bare ble en vanlig og ustrukturert samtale. Samtidig beskrev de fleste informantene at de hadde opplevd at barnevernet nærmest hadde avhørt barna ferdig, noe som ikke var heldig før gjennomføring av TA.

Hvis barnesamtalene var kilden til informasjon, uttrykte informantene at de var avhengig av at samtalen var godt dokumentert. De beskrev at det var ulik praksis fra barnevern til barnevern og at det var en utfordring hvis det kun forelå resyme eller sammendrag fra barnesamtalen. En informanten fortalte:

Når man får et sånt resyme, så er det så vanskelig å se på hvilken måte den informasjonen har kommet frem. Fordi at underveis så legges det til antagelser eller tolkninger da av det barnet har sagt (Informant 5).

Resymeene ga ifølge flere av informantene liten innsikt i prosessen omkring gjennomføringen av barnesamtalene. En informant beskrev følgende:

Man ser jo ut ifra at det ofte står kanskje at han har hatt en time samtale, og så er det komprimert til ti setninger med informasjon. Og den informasjonen har i hvert fall ikke kommet frem så fortløpende. Det har jo vært en prosess og hvordan har denne prosessen vært (Informant 4).

Barnevernsansatte måtte ifølge flere av informantene avhøres for å få best mulig oversikt over prosessen når det kun forelå resyme. Noen ganger fantes det en kombinasjon av resyme og dialogutskrift, andre ganger dialogutskrift og lydfil. Informantene beskrev at barnesamtaler tatt opp på lyd var det optimale med tanke på notoritet. Noen ganger hadde barnevernet tatt opp samtalene på lyd, men slettet lydfilen når resyméet eller dialogutskrift var utarbeidet.

Mange informanter uttrykte at hvis de hadde tilgang til lydfilen, var det viktig at de lyttet på den. Informant 7 fortalte at hun hadde lest et sammendrag, deretter hørt på lydfilen. Avhøret ble avlyst fordi lydfilen avdekket en rekke feil i sammendraget:

Det var to stykker da som snakket med dette barnet, og så var det en som holdt dialogen og så var det en som var inne og snakket litt. Når jeg hørte på det sammendraget, det stemte jo ikke overens i det hele tatt. Så avhøret ble avlyst på bakgrunn av det. Så det er jo et veldig godt eksempel på hvor viktig det er da. Men ja. Jeg kunne jo gått inn og snakket med denne gutten og sagt at han har fortalt noe han absolutt ikke har gjort. Eller brukt et eller annet ord de har brukt som han absolutt ikke har sagt (Informant 7).

Informantene beskrev at lydfilene også bidro med nyttig kunnskap om hvordan barnet kommuniserte, ikke minst om sensitive tema. Denne kunnskapen kunne de ikke tilegne seg i en rapport, og den kunne være til nytte i deres forbredelser. En informant uttrykte det slik:

Og det er veldig virkningsfullt å sitte og høre på det i forhold til hvordan settingen er og hvordan er barnet, hvordan forklarer det seg. For det at barn kanskje er springende i

forklaringene sine, er ikke alltid så lett å se fra et sammendrag, eller at man faller fort ut av temaet. Det hører man godt på et lydopptak (Informant 5).

En annen kilde til informasjon som kunne være dokumentert gjennom lydopptak, var politipatruljens avhør av barn på stedet. Når patruljen rykket ut til eksempelvis vold i nære relasjoner kunne de gjennomføre innledende avhør av barnet, noe som skulle dokumenteres med lydopptak og rapport. Informantene fortalte at når de fikk slike saker, leste de rapporten fra patruljen og noen ganger hørte de i tillegg på lydfilen. Flere informanter kontaktet også patruljen for å få informasjon om hvordan de hadde opplevd å snakke med barnet i en slik situasjon, noe de beskrev som nyttig i sine forberedelser.

Mange av informantene uttrykte at når patruljene tok opp avhørene på lyd, var det positiv for deres forberedelser. Det var likevel varierende om informantene tok seg tid til å høre på lydfilene. Informant 1 fortalte at det ikke var ofte at hun gjorde det, hun baserte seg oftest på rapporten fra patruljen. Samtidig ga hun uttrykk for at det var noe hun burde gjøre og begrunnet det slik:

Vi har oppdaget en del ganger at de ikke har forståelse av hva som er den viktige informasjonen opp imot TA der ute på stedet. Så i rapporten så utelater de egentlig veldig viktige vesentlige ting. Så vi har nok vært inne og hørt på noen lydopptak av og til, og fått oss noen sånne ”oi, det var sånn ja!”. Så det er egentlig noe som vi burde vært enda flinkere til, å kvalitetssjekke (Informant 1).

Flere andre informanter hadde også fått seg overraskelser når de hørte på lydfilene fra patruljene, hvor det fremgikk at enkelte barn hadde blitt stilt ledende og lukkede spørsmål som kunne gi feilinformasjon, som igjen kunne bringes inn i TA.

4.2. Tema 2 - Samhandling med de lovpålagte aktørene som en faktor i avhøres forberedelser.

I kapittel 4.1 har jeg vist til ulike etterforskningsmessige faktorer av betydning for informantenes forberedelser. I det neste temaet vil jeg beskrive informantenes samhandling med avhørsledere og barnehusets rådgivere, som i denne konteksten handler om samspillet mellom disse aktørene med ulike roller og ansvar i forberedelsene til TA.

Jeg se nærmere informantenes beskrivelse av samhandling som en faktor i deres forberedelsene ut fra følgende meningskoder: 1. Samhandling med avhørsleder. 2.

Samhandling med rådgiver på barnehuset 3. Samrådsmøte som møtepunkt.

4.2.1. Samhandling med avhørsleder

Alle informantene beskrev viktigheten av å kunne samhandle med avhørsleder i forberedelsene, slik at de hadde en felles forståelse og plan for gjennomføringen av TA. Informantene beskrev at behovet for samhandling varierte fra sak til sak. Enkelte avhør fremstod krevende og måtte forberedes grundig, andre mere rutinepregede hvor behovet for felles forberedelser var mindre. Informantene fortalte at de hadde behov for å diskutere med avhørsleder hva barnet skulle gjøres kjent med om saken, hva som skulle sies og hvem som skulle gjøre det. Flere uttrykte at de involverte avhørsledere oftere i disse forberedelsene enn tidligere, slik informant 4 beskrev:

Vi har blitt veldig mye flinkere nå til å involvere avhørsleder, blant annet i hva gjør vi barnet kjent med og. For tidligere så var det sånn at vi etterforskere stort sett drodlet litt oss imellom og ble enige, men nå er på en måte avhørslederen en naturlig del av det laget da.

Samhandlingen handlet også om hvordan barnets rettigheter skulle gjøres kjent og andre forhold ved etterforskningen. Videre om det var behov for spesiell tilrettelegging for barnet eller bruk av sekvensielle avhør.

Informantene fortalte at de stort sett var godt fornøyd med samhandlingen med avhørslederne og at de var til støtte i forberedelsene. Informant 1 beskrev at avhørslederne på deres avsnitt fikk mange positive tilbakemeldinger fra andre avhørere for måten disse løste avhørslederrollen på. Hun beskrev grunnen slik:

Fordi de er lydhøre for de rundt seg. De er ikke... Jo, de er både autoritære på en måte i at de er veldig flinke til å lede selve bakrommet. Har rammen. Men de er også veldig flinke til å inkludere og høre på synspunkter, og ta med det i sine vurderinger.

Flere informanter påpekte en positiv utvikling i kunnskapen til avhørslederne og at de var mere opptatt av å være godt forberedt enn tidligere, noe en informant beskrev slik:

Senest på seminaret vi hadde forrige uke så sa jo flere av juristene det, at liksom etter hvert som du har tatt tilrettelagt avhør og vært liksom, eller vært avhørsleder da, og vært inne på den videreutdanningen deres, så ser de liksom hvor sykt det egentlig er da, at de går inn i tilrettelagt avhør helt uforberedt (Informant 7).

Det var ikke alltid de fikk til god samhandling med avhørslederen, fordi alle var opptatt med andre gjøremål, fra TA til rettsoppmøter. Flere informanter påpekte også at samhandlingen kunne bli utfordret av kommunikasjon med den enkelte avhørsleder og hvordan de utøvde rollen sin. Flere hadde opplevde at enkelte avhørsledere ikke lyttet til deres innspill. Informant 3 beskrev opplevelsen av ulike avhørsledere slik:

Det er noen som vi har her som er kjempefine og de er lydhøre og de er liksom... altså hvis vi sier noe så hører de på oss. Så har du noen som bare overkjører oss totalt og «jeg skal gjøre det på min måte» selv om «min måte» ikke nødvendigvis er best og riktig. Så jeg vet jo det at det er noen av de her avhørerne som har sagt at «ja, nå gjør jeg bare som jeg får beskjed om» og det synes jeg blir helt feil fordi det er jo faktisk vi som er lært opp til å kunne ta de avhørene.

Ifølge flere av informantene kunne bytte av avhørsleder innvirke på samhandlingen. De beskrev situasjoner hvor de var godt forberedt og laget en plan med avhørsleder, så skjedde et bytte av avhørsleder kort tid før avhøret. Informanten beskrev en konkret opplevelse slik:

Jeg har jo til og med opplevd at en gang som jeg forberedte et barn, og det var jo avklart med avhørsleder hva jeg skulle forberede barnet på, og så kom jeg på avhørsdagen og da var det blitt ny avhørsleder. Og da var han uenig i forberedelsen og mente at vi skulle snakke om noe annet. Og så sa jeg det at «ja, men det barnet er jo forberedt på det». Så det blir jo ikke noen nøytral innføring uansett for det har jeg allerede sagt at vi skal snakke om pappa, så hvis jeg later om at vi bare skal snakke om kroppen, så er det ikke sånn at pappa aldri var introdusert for det er jo den forberedelsen barnet har fått. Men det er bare en gang jeg har opplevd det da. Men det er jo et sånt potensiale når det plutselig blir byttet avhørsleder (Informant 4).

Flere av informantene uttrykte at bytte av avhørsleder også måtte være krevende for avhørsleder, som fikk kort tid til forberedelse og liten mulighet til samhandling med andre aktører.

4.2.2. Samhandling med rådgiver på barnehuset

Selv om informantene har kunnskap og erfaring i å tilrettelegge for barn, er deres kompetanse først og fremst i avhørsmetodikk og etterforskning. Rådgiverne på barnehusene derimot vil med sin barnefaglige kompetanse kunne bistå informantene i å tilrettelegge for barnet.

Informantene beskrev at når de fikk tildelt avhør, fikk de stort sett vite hvilken rådgiver de skulle samarbeide med. Mange informanter ga uttrykk for at det var viktig at rådgiverne ble involvert tidlig i planleggingen slik at de kunne ivareta barnefaglige hensyn i hele prosessen. Informant 4 fortalte at hun og kollegaer hadde snakket om at rutinene måtte endres, slik at rådgiverne fikk tildelt saken på samme tid som dem:

Sånn at de faktisk får mulighet til å gjøre seg kjent med den også å kunne komme med innspill som de ser da. For det har i hvert fall blitt noe etter at... det har jo gått i veldig stort tempo siste året hos oss. Vi har hatt vel, ja periodevis store restanser og da blir det jo litt sånn samlebåndopplegg som man ikke ønsker å ha (Informant 4).

Når rådgiverne fikk tildelt saken kunne de på samme måte som informantene lese aktuelle dokumenter i BL fra barnevern og andre instanser. Flere informanter uttrykte at hvis rådgiverne ble koblet inn tidlig og i større grad bistod med å innhente informasjon om barnet, kunne det vært til god hjelp. Flere av informantene fortalte at rådgiverne var avhengig av at etterforskerne «bestilling» av dokumenter også ivaretok det barnefaglige perspektivet, og at etterforskerne gjorde dokumentene tilgjengelig i BL. En informant fortalte:

Det er på en måte vi som sitter og avgjør hva som skal gjøres tilgjengelig i saken. Så den jobben der er det i hvert fall oss i politiet selv som tar da og vurderer hva som er viktig eller ikke. Men vi kan jo snakke samme med de å få råd (Informant 4).

Flere andre informanter ga uttrykk for at rådgiverne i større grad burde bli involvert i prosessen med å innhente opplysninger fra barnevernet og andre instanser med sin barnefaglige kunnskap. En informant beskrev:

Jeg hadde en institusjonsjente her for en stund siden, hvor Barnehuset sier det at «bare sånn at dere vet eller bare sånn at du vet det, så er det sånn at vi nå på Barnehuset kan innhente informasjon fra institusjonen selv da. Fordi vi gjerne kan spørre om ting eller i hvert fall som kan være positivt for deres videre oppfølging og det er jo gjerne sånne ting og som de ikke rekker hvis barnevernsmappen kommer sent (Informant 2).

Ifølge flere informanter vil det gi et bedre grunnlag for rådgiverne til å veilede dem, slik denne informanten beskrev:

De sitter jo med mye mere bakgrunn og utdannelse og kjennskap til det enn det vi gjør egentlig. Så de kunne jo ha sett mye av det som vi kanskje ikke ser. Og de kunne også hvis de hadde lest og hatt det på forhånd, så kunne de også ha på en måte veiledet oss på en litt annen måte enn det de kan gjøre nå når vi sitter med det, så det hadde vært en kjempemulighet (Informant 3).

Flere av informantene uttrykte at det var viktig å innhente informasjon fra offentlige instanser og andre som kjente barnet så raskt som mulig for å kartlegge behov for tilrettelegging.

Samhandlingen med rådgiverne ble ifølge informantene utfordret av flere av de samme faktorene som gjaldt avhørslederne. Det handlet om antall saker, som innvirket på antall avhør, som igjen påvirket tid og kapasiteten hos rådgiverne. Flere beskrev også at hvis de og rådgiverne fikk tildelt ansvaret for et TA kort tid før avhør, kunne det bli liten tid til felles forberedelser. Informant 4 beskrev:

Vi har jo hatt litt problemer med å få forberedt det noe særlig i samarbeid med Barnehuset, nettopp fordi at vi kanskje kommer litt på hæla med booking og at ingen får tildelt saken her i fra da før det begynner å nærme seg veldig kraftig. Og da har jo kanskje vi i politiet snakket såpass mye sammen at vi har lagt en plan uten å involvere noen andre (Informant 4).

Det kunne også ha noe å si for kommunikasjonen mellom de som skulle jobbe sammen. Noen av informantene beskrev dessuten at samhandlingen kunne påvirkes av den enkelte rådgivers kompetanse og væremåte. Der rådgivere ikke helt forstod rollen sin og «blandet» seg inn i etterforskningen, ble det ifølge informantene sett på som uheldig.

Mange av informantene ga dessuten uttrykk for at de selv burde bli bedre til å be om veiledning fra rådgiverne, også i mindre krevende saker. Rådgiverne var på «tilbudssiden» og ønsket ifølge informantene å bidra mest mulig, selv om de som resten av politiet ble utfordret på tid og kapasitet. Samrådsmøtet som omtales i neste del, kunne derfor være et viktig møtepunkt med de andre aktørene.

4.2.3 Samrådsmøte som møtepunkt

Samrådsmøtene ble av informantene beskrevet som et viktig møtepunkt med avhørsleder, rådgiver og barnevernet. Hensikten med møtene er å tilrettelegge for barnet og sørge for at det praktiske omkring avhøret er i orden, samt koordinere aksjonsdager. Det handlet ifølge informantene om følgesperson var avklart, og om det var en plan for barnet etter TA. Flere av informantene påpekte at det måtte være et klart formål med samrådsmøtene for å unngå unødvendig bruk av tid, men at det måtte gjennomføres i saker med krevende avhør. En informant uttrykte følgende om samråd:

Veldig ofte så trenger man jo det samrådsmøtet, fordi at man sitter på ulik informasjon og da har man liksom det grunnleggende på plass da, etter et sånt samrådsmøte (Informant 7).

Flere informanter beskrev samrådsmøtene som viktig for en siste utsjekk med barnevernet om politiet hadde fått med seg alt av opplysninger. En informant fortalte:

Ja, det er jo gjerne hvis disse barnevernsdokumentene ikke er innhentet. Og kanskje til slutt, på samrådsmøtet, så sier dem ”ja, men vi tar de dokumentene med i morgen vi, når vi møtes til formøte”. Da er det sånn der ”ja, ok, det er siste liten”. Og hvis det da er noe veldig viktig der, så da har du på en måte lagt en plan, men må kanskje begynne å putte inn (Informant 1).

Flere av informantene var opptatt av at samrådsmøtet ble gjennomført på riktig tidspunkt. Hvis de ble gjennomført for tidlig i forberedelsene kunne mye informasjon mangle, og poenget med samrådsmøtet borte. De fleste opplevde imidlertid at samrådsmøtene ble gjennomført for tett på avhøret. Informant 5 beskrev at samrådsmøtene gjerne ble gjennomført dagen før avhøret som hun mente var for sent:

Det er jo utfordringen med at samrådsmøtene er såpass tett opptil avhørsdagen. At da er liksom alle parter så innmari klare og det er liksom et stort apparat som er satt i gang da, men jeg tenker det er i alle fall dagen før enn når man sitter i formøtet. Det er ikke ofte det skjer at man avlyser avhør og hvorfor er det ikke det. Kanskje man burde vært flinkere (Informant 5).

Flere informanter uttrykte at når samrådsmøtet ble gjennomført seint, kombinert med liten tid til å innhente og gjennomgå informasjonen i forkant, kunne det dukke opp overraskelser på

møtet. Slike overraskelser kunne være krevende hvis de oppstod kort tid før TA. Samtidig var det viktig at det ble avdekket slik at en hadde en siste mulighet til å gjøre endringer, eventuelt utsette avhøret. Ifølge informantene kunne samrådsmøtene bli gjennomført sent på grunn av mangel på tid og kapasitet, i og med at aktørene ofte var opptatt med andre TA.

4.3. Tema 3 - Tidsfrister på godt og vondt – avhengig av kontekst

I dette kapitlet vil jeg beskrive ulike sider ved tidsfristene som informantene beskrev hadde direkte og indirekte betydning for deres forberedelser.

Tidsfristene for gjennomføring av TA er en, to eller tre uker. Fristen kan forlenges med en uke av hensynet til barnet eller etterforskningen. Idet TA besluttes begynner tiden å «løpe» og «målstreken» nås idet avhøreren og barnet går inn i avhørsrommet, dager eller uker etter at saken ble meldt til politiet. I det følgende vil jeg se nærmere på tidsfristenes betydning for informantenes forberedelser basert på meningskodene: 1. Fordeler og utfordringer knyttet til prioriteringer. 2. En uke er liten tid. 3. Muligheter for fristforlengelse og fokus på måltall.

4.3.1. Fordeler og utfordringer knyttet til prioriteringer.

Etterforskning av vold og seksuelle overgrep har høy prioritert i politiet. Økt fokus på frister har endret rammene for arbeidet rundt TA, noe som ifølge mange av informantene kan ha ført til at ledelsen i politidistriktet måtte prioritere sakene på en annen måte enn tidligere.

Informanten 4 beskrev det slik:

Det er jo på en måte topp pri i distriktet da og for å holde den kurven nede. Sånn at selve gjennomføringen av TA er jo blitt veldig effektivt og er jo blitt ressurs-satt både på juristsiden og koordinator og med tilrettelagt avhørere, sånn at det skal være folk tilgjengelig. Og det er klart kommer det inn en akutt sak i dag, så greier vi å få gjennomført et avhør i morgen hvis vi tenker det er riktig, og da går vi på tvers av hele distriktet og hjelper hverandre. Det synes jeg har blitt veldig bra (Informant 4).

Mange uttrykte at de syntes at politiet alltid hadde vært gode på å prioritere akutte saker, men tidsfristene hadde medført at «halv-akutte» saker også ble prioritert. En informant fortalte:

Det på en måte som en «deadline» og da må du prestere i forkant. Så det gjør til at det blir gjort. Også når du... du kan liksom ikke la være å se bort fra det. Du må ta tak i

det. Ellers så ville det jo fort blitt dynket ned i mengden hvis ikke det på en måte har vært av de aller, aller alvorligste da som gjør at den må tas (Informant 5).

Tidsfristene tvang ifølge informantene frem en prioritering av etterforskningen som igjen hadde betydning for at avhørene kunne gjennomføres raskere. Flere av informantene påpekte at det kunne ha betydning for kvaliteten på avhøret og bevisverdien. En informant beskrev følgende:

Det er det at du får det ganske kjapt etter at ting kan ha skjedd. Altså i forhold til den glemselskurven og sånne ting. Og at det kan være bra i forhold til at barnet er minst mulig påvirket av andre. Du får et vitne eller en fornærmet som ikke har blitt fortalt eller har fått høre ting i alle bauger og kanter. Eller snakket opp og ned, og snakket ihjel (Informant 3).

Samme informant uttrykte at der etterforskningen ble prioritert og TA gjennomført raskt, kunne det bidra til viktig informasjon som førte til pågripelser, besøksforbud og akutt plassering. Det kunne være viktig både for etterforskningen og for å beskytte barnet.

Flere beskrev at de opplevde en mer effektiv prosess i forberedelsene, hvor god organisering og et velfungerende system var nødvendig når alle aktørene jobbet innenfor stramme frister. Samtidig uttrykte flere av informantene at de var usikre på om årsaken var tidsfristene alene eller om TA krevde flere forberedelser og samhandling enn dommeravhør som hadde tvunget frem en mer effektiv prosess. Informant 1 uttrykte det slik:

Det har blitt en veldig bevissthet om at det er mye som skal gjøres i forkant, og at det har blitt en drill på det (Informant 1).

Når saker med TA ble prioritert av ledelsen, førte det igjen til at etterforskningen før TA ble prioritert, noe som var positivt for informantenes forberedelser. Utfordringen med prioriteringer var at noe måtte velges bort. Alle informantene var fornøyd med at sakene med barn og TA ble prioritert, men uttrykte bekymring for at det kun gjaldt frem til TA var gjennomført. Informant 2 fortalte:

Så det blir ofte sånn at når det er TA som skal forberedes så er det alle mann til pumpene, så da har en kanskje en tendens til å legge de gamle sakene til side. Det blir jo fort sånn (Informant 2).

Flere informanter beskrev at når et avhør var gjennomført fulgte nytt avhør med ny frist som skulle prioriteres. Igjen satte etterforskerne i gang med å innhente informasjon og klargjøre en ny sak for TA. En informanten illustrerte det på følgende måte:

Vi har ikke nok kapasitet på etterforskningsiden til å følge opp saken så godt i etterkant da. Man er gode i startfasen, innledningsvis og frem til avhøret og aksjonsdagen, og så blir man spist opp der og sånn går det på en måte i den rundballen da. Og så er det lite kapasitet igjen til den videre etterforskningen (Informant 5).

Flere påpekte at TA som prioritert etterforskningssteg ble gjennomført tidlig i etterforskningen, som kunne innebære at det det gjenstod mye etterforskning etter avhøret. Etterforskerne som hadde jobbet intenst med å legge et godt grunnlag før TA, kunne ha ansvar for en rekke etterforskningssteg etter avhør. Selv om dette ikke hadde direkte betydning for informantens forberedelser, ga de uttrykk for bekymring over at etterforskningen etter TA ble nedprioritert. Informant 1 beskrev det slik:

Altså, man er gode på initialfasen. Men etterforskningen etterpå lider nok av at det er mye jobb i forkant av TA som trumfer etterforskningen etterpå. Når man har slukket brannen, på en måte. Så tror jeg for etterforskerne at da er det verre (Informant 1).

Flere informanter fortalte at det var krevende å tenke på at barn som ble avhørt tidlig i en etterforskning, likevel måtte vente lenge til etterforskningen ble sluttført. En informant uttrykte følgende:

Når det avhøret er ferdig så må du bare jage videre til neste, og ergo så slipper du alt det som du har kastet opp da for det barnet og familien. Og det er jo totalt en tragedie tenker jeg (Informant 4).

Når saken ble prioritert frem til TA kunne det ifølge flere informanter skape en forventning hos barnet og deres nærmeste om at den var prioritert hele veien til avgjørelse. I tillegg fortalte flere at det kunne bli vanskelig for barnevernet når politiet ikke fikk avsluttet saken, fordi resultatet kunne innvirke på barnevernssaken og omsorgen for barnet. Flere beskrev at når sakene ble prioritert frem til TA, for deretter å bli liggende, kunne det være en utilsiktet effekt av tidsfristene. Likevel ga informantene uttrykk for at det måtte være frister, så lenge

etterforskningen var innrettet og ressursatt slik at fristene fremstod realistiske. Informant 1 uttrykte følgende:

Det er folka som må opp. Altså, vi må snu det hele tiden. Det er ikke fristen som er problemet, det er antall personer som skal klare det (Informant 1).

Informantene var positive til tidsfrister som hadde ført til at sakene ble prioritert, men en - ukes fristen ble beskrevet som for liten tid, ikke i akutte saker som nylig hadde skjedd men i saker med mye historikk og mange som skulle avhøres.

4.3.2. En uke er liten tid

Om fristen var en uke eller to, forberedelsene var de samme, og det som var krevende å få til på to uker ble ekstra krevende å utføre på en uke. En informant beskrev forskjellen på en og to ukers frist slik:

To uker da begynner det å hjelpe... altså da kan du liksom puste litt med magen og du har litt... Men det er som jeg sier at hvis alle hatt fra to ukers frist og oppover, så hadde jo arbeidsmengden vært den samme, men den der forskjellen på en og to ukers frist den merker du (Informant 3).

Når fristen var en uke måtte alle involverte utføre etterforskning, samhandling og forberedelser i løpet av denne tiden. Informanten 1 fortalte følgende:

Jeg tenker at den en-ukers-fristen egentlig er den som er mest problematisk, for det er den som egentlig er hastverket. Og at det burde kanskje vært virkedager, og ikke nødvendigvis en uke. En uke, hva er det? Det er også med helg og alt sånt (Informant 1).

Flere ga uttrykk for at sjansen for at etterforskerne fikk gjennomført alle etterforskingsskrittene med god kvalitet var mindre med en ukes frist. Etterforskerne skulle rekke å innhente informasjon og de ulike aktørene skulle ha tid til å lese og vurdere innholdet. En-ukes fristen kunne ifølge informantene medføre stress og tidspress som kunne ha betydning for kvaliteten på etterforskningen og utfordre samhandlingen, som igjen kunne innvirke på deres forberedelser.

Mange av informantene uttrykte at intensjonen var god, men manglende etterforskningskapasitet satte hele etterforskningen under ekstra press med en ukes frist, som

også kunne få betydning for informantenes forberedelser. Det å utføre så mange oppgaver på få dager krevde helt andre ressurser i etterforskningen. Eksterne aktører som barnevernet måtte ha tid og mulighet til å bistå til politiet. Informantene beskrev at det i realiteten kunne være få etterforskere til å utføre mange arbeidsoppgaver i ulike pågående saker. Flere av informantene påpekte at dessuten ble etterforskerne brukt til ulike praktiske gjøremål slik denne informanten beskrev:

Så brukes etterforskerne til sånne oppgaver som ikke de bør brukes til, for eksempel transport av barn, skrive resyme. Når de kunne sittet og tatt kanskje tre avhør. Så brukes hele dagen deres på transportbiten og skrive resyme på barnehusene (Informant 6).

De fleste av informantene fortalte om mange unge og uerfarne etterforskere med ansvar for etterforskningen. En informant beskrev situasjonen på følgende måte:

Det er klart det at etterforskningen er jo helt ryggbrukket for tiden. Folk vil ikke være der, mange deler av det svikter og det er jo nesten helt ferske fra Politiskolen som sitter der og tar de alvorligste sakene. Og det gjør jo at denne her utrolig viktige oppfølgingen og de utrolig viktige gjøremålene både i forkant og ikke minst i etterkant, det lider jo veldig (Informant 4).

Flere av informantene beskrev at de samme utfordringene var tilstede med to ukers frist, men at det var mindre tidspress på etterforskerne. Informant 5 beskrev det å være presset på tid slik:

Man er presset på tid og man er presset på de fristene, og at man innhenter det man må innhente.

4.3.3. Muligheter for fristforlengelse og fokus på måltall

Fristforlengelse kunne også være nødvendig av hensynet til barnet og etterforskningen. Flere av informantene beskrev at barn som nylig hadde vært involvert i traumatiske hendelser kunne trenge tid før de ble avhørt. Det samme gjaldt hvis barnet hadde blitt akutt plassert og trengte tid og ro for å bli trygg. Flere informanter påpekte at det var viktig å rådføre seg med og lytte til innspill fra rådgiverne på barnehusene i slike situasjoner

Noen av informantene fortalte om ulike taktiske hensyn som måtte vurderes opp mot fristene, hvor gjennomføring av TA innenfor fristen kunne føre til at saken ble kjent og bevis forspilles. Enkelte saker var dessuten så komplekse og omfattende at de trengte mer tid til etterforskningen.

Avhørsleder er den som beslutter fristforlengelse. Flere informanter fortalte at de ga råd og argumenterte med avhørslederne for fristforlengelse, særlig i saker med en ukes frist. Informantene beskrev at avhørsledere kunne tolke vilkårene for fristforlengelse ulikt som førte til ulik praksis. Informant 2 beskrev følgende:

Avhørslederen er mer lydhøre og mer åpne for å forlenge fristen. Det tror jeg egentlig går mye på både mer kunnskap på fagfeltet og hvor mye, altså kanskje flere avhørsledere har tatt dette avhørsleder studiet og fått mer barnefaglig forståelse kanskje. Og mer erfaring i forhold til hvordan kvaliteten har blitt på de avhørene vi har gjennomført (Informant 2).

Flere uttrykte at jo mere kunnskap og erfaring avhørslederne hadde desto mer lydhøre og interesserte var de i råd. Andre informanter hadde erfaring med at enkelte avhørsledere ikke var interessert i å høre på deres innspill, slik denne informanten beskrev:

Det veldig mange av de som kanskje er nye som ikke er veldig åpne for sånne innspill fra oss som har drevet på med det da. Og det har jo vært noen ganger som jeg egentlig har sittet og tenkt at «er jeg egentlig særlig skikka til å ta de her avhørene» når jeg liksom har hørt på hva de har sittet og sagt. Altså jeg kan... det virker jo ikke som jeg kan noen ting. Det blir litt sånn at vi må på en måte stole litt på oss sjøl og hva vi kan også (Informant 3).

Informantene var opptatt av at når de ga råd om fristforlengelse var det ut fra faglige argumenter og for å sikre best mulige forberedelser. Mange påpekte at fristforlengelse skulle være faglig begrunnet, ikke på grunn av dårlig etterforskningskapasitet eller for å få måltallene til å se bra ut. Det var flere informanter som beskrev at fokuset på å unngå fristbrudd kunne medføre fristforlengelse uten at det var helt nødvendig, illustrert gjennom informant 4 slik:

Det tror jeg handler om triksing med tall fordi man vil ikke ha brudd og da ser man en mulighet til at ja... det er jo stort sett i de fleste sakene kanskje en mulighet til å greie å få forlenget fristen. For det er jo alltid noen ting du burde ha gjort og som man gjør,

men det er ikke sikkert man egentlig hadde trengt to uker på å få fikset det
(Informant 4).

Tallene som mange av informantene beskrev handlet om måltallene som politidistriktene jevnlig måtte melde inn til POD vedrørende fristbrudd. Flere av informantene fortalte at lederen deres var opptatt av å vise en oversikt over om de lykkes med måltallene på morgenmøter, noen månedlig, andre ukentlig. Mange ga uttrykk for at det kunne være stressende og en negativ del av tidsfristene, noe en informant uttrykte slik:

Hvis man skal være så opptatt av disse tidsfristene at man ikke rekker de etterforskingsskrittene som bør tas før et avhør, så ser jeg ikke hensikten med disse tidsfristene (Informant 6).

Fokuset på måltallene førte som nevnt til at lederne måtte prioritere sakene, samtidig beskrev flere informanter at det kunne stresse ledelsen slik at de ble mer opptatt av å ha gode tall enn kvaliteten på etterforskningen. Informant 3 beskrev følgende:

Det blir jo det at man må pushe på hele tiden og blir det ikke gjennomført så er vi liksom dårligst i klassen. Og det blir mye fokusert på det og det blir et veldig negativt fokus hvis man ikke klarer det (Informant 3).

Flere av informantene mente at for stort fokus fra ledelsen i distriktet om å overholde fristene kunne medføre at kravene til kvaliteten og hensynet til barnet ble satt under press. En av informant beskrev sine opplevelser av situasjonen slik:

Jeg sier ikke at vi snakker produksjon, men det er klart at det er jo en vanvittig mølle som går hver eneste dag for å holde tritt med disse kurvene som popper opp
(Informant 4).

Samtidig som informantene opplevde utfordringer med fristforlengelse og måltall, så ga mange uttrykk for at de så positive tendenser i fokuset til ledelsen og de som var involvert i beslutning om TA. Informant 6 reflekterte over en positiv endring hvor ikke alt lenger handlet om å overholde fristene for enhver pris:

Jeg tenker i starten når disse fristene kom, så var alle veldig opptatt av det. Ikke sant, man må gjøre om på disse avhørene for den må få innafor den fristen selv om den andre saken kanskje er mer akutt. Så var det litt sånn der at man var veldig opptatt av fristene. Det føler jeg ikke at man er lenger på samme måten (Informant 6).

Andre informanter påpekte at dette kunne handle om økt erfaring og kunnskap om TA, som gjorde at hensynet til barnet og saken var viktigere enn fristen.

Informantene var positive til at det var muligheter til fristforlengelse og at det ble fulgt med på fristbrudd fra ledelsen og benyttet måltall. Samtidig var informantene opptatt av at fristforlengelse kun ble benyttet ut fra faglige argumenter og riktige intensjoner. Måltall kunne medføre at sakene ble prioritert, men også oppleves stressende og sette kravet til kvalitet og hensynet til barnet under press.

5.0. Diskusjon

Resultatene i kapittel 4.0 viser hvordan mange ulike faktorer kan innvirke på avhørers forberedelser, samt tidsfristenes direkte og indirekte betydning for denne fasen.

Jeg vil i dette kapittel komme inn på noen områder og temaer fra resultatene som jeg vil drøfte. Resultatene drøftes opp mot gjeldene regler, eksisterende forskning og politiets praksis.

5.1. Muligheter for bedre tilrettelegging

Som beskrevet i tema 2 - «Samhandling med de lovpålagte aktørene som en faktor i avhørs forberedelser», er barnehuset en sentral og lovpålagt aktør ved forberedelser og gjennomføring av TA. Barnehusets rådgivere, med sin ulike barnefaglige kompetanse, fremstår som en positiv faktor i informantenes forberedelser. Behovet for samhandling vil naturlig nok variere ut fra sakens omfang, barnets livssituasjon og forutsetninger for øvrig.

Rådgiverne skal på lik linje med avhørerne møte barnet, etablere kontakt og kommunisere om sensitive tema, med tanke på oppfølging og behandling. De skal i tillegg bidra til å redusere belastningen for barnet og legge til rette for gode rammer rundt TA (Politidirektoratet et al., 2016). Rådgiverne har også mange arbeidsoppgaver og hensyn som skal ivaretas innenfor fristene, på lik linje med de andre involverte i politiet. Mange av informantene uttrykte viktigheten av at rådgiverne ble involvert i prosessen tidlig, slik at de fikk raskt tilgang til dokumentene og kunne forberede seg på gi råd og veilede avhører, samt være en beslutningstøtte for avhørsleder. En godt forberedt rådgiver vil kunne bidra til en bedre forberedt avhører.

Ifølge felles retningslinjer for Statens Barnehus (Politidirektoratet et al., 2016) skal barnehuset koordinere innsamling av informasjon om barnets psykiske og fysiske helsetilstand. De skal dessuten avklare en rekke andre forhold som kognitive evner og språkutvikling, ressurser og styrker. Samt tidligere belastninger og familiesituasjon. Dette er viktig kunnskap for avhører i sine forberedelser, og et kriterium for at gode forberedelser etter avhørsmodellen DCM anses oppfylt (Gamst, 2017; Gamst & Langballe, 2004).

Til tross for barnehusets ansvar for å koordinere informasjon for å tilrettelegge for det enkelte barnet, kan det virke som det er et forbedringspotensial på dette området, ifølge mange informanter. Hvis retningslinjene (Politidirektoratet et al., 2016) slik jeg tolker disse følges, kan rådgiverne gis et større ansvar for å innhente barnefaglig informasjon fra barnevern og andre offentlige instanser i etterforskningen før TA. Hvis rådgiverne samarbeider med avhørerne evt samhandler med avhørerne om en målrettet bestilling, kan det bidra til at dokumentene som innhentes fra barnevernet i større grad er håndterbare, i stedet for å få store bunker med dokumenter kort tid før TA. Rådgiverne kan også gjøre en barnefaglig vurdering av dokumentene som innhentes, og avdekke forhold av betydning for både kommunikasjonen i TA og for ivaretagelse av barnet. Det ville kunne bidra til at rådgiverne har best mulig grunnlag for sine forberedelser som igjen kan innvirke positivt på avhørers forberedelser. Det vil også kunne gi et bedre grunnlag for samrådsmøte som har fokus på tilrettelegging for barnet.

Hvis innhenting og gjennomgang av dokumenter overlates til rådgiverne er det mulig at det blir en «sovepute» for politiet i en travel hverdag. Innhenting av dokumentasjon fra barnevern og andre offentlig instanser er et etterforskningskritt, men ved TA har det et todelt formål. For det første som informasjonsbehov opp mot sakens hypoteser og for det andre for å tilrettelegge for og ivareta barnet. Dokumentene må således gjennomgås ut fra både barnefaglige og etterforskningsmessig hensyn.

Ved å involvere rådgiverne tidlig, allerede i planleggingen av etterforskningen før TA, kan de bidra med generell kunnskap om både fenomen og barn. Med sin kompetanse, og som ansatte i politiet, kan rådgiverne sees på som faglig ressurs i etterforskning av saker med TA. De ulike barnehusene vil ha rådgiver med ulike faglig bakgrunn og kompetanse, som samlet sett kan sies å være en «kunnskapsbank» for politiet. Rådgiverne vil kunne dekke opp mange ulike barnefaglige perspektiver, samt fenomenkunnskap om barn som utsettes for vold og

seksuelle overgrep. Dette vil kunne være viktige perspektiver i den helhetlige etterforskningen både før og etter TA.

Det er viktig å være klar over at barnehusene har en dobbelt funksjon, både som en aktør under etterforskningen som ansatt i politiet og som helsepersonell og behandlere. Rollene omfattes av ulike lovverk og krever en god rolleforståelse (Riksadvokaten, 2017). Flere av informantene var opptatt av rådgiverne ikke blandet seg inn i etterforskningen, noe som vil være en krevende balansegang ved bruk av rådgivernes kunnskap generelt i etterforskningen i saker med TA.

5.2. Kilder eller feilkilder

Som beskrevet i tema 1 – «Forberedelse gjennom å vurdere tilgjengelig saksinformasjon og kilder», fremstod kontroll av kilden til informasjonen som en viktig faktor i informantenes forberedelser. Etterforskningen før TA må således avdekke omstendighetene, hva som ble sagt og gjort før politiet ble varslet.

Barnets utsagn anses som et verbalt spor som avsettes første gang barnet forteller om mulige overgrep. Sporet kan senere bli et sentralt bevis i straffesaken hvis informasjonen er relevant, nøyaktig og pålitelig (Bjerknes & Fahsing, 2018). Det er derfor avgjørende at verbale spor dokumenteres, samt at det kontrolleres hvordan det oppsto og hvordan sporet har blitt behandlet videre til det blir et bevis i saken. Når det iverksettes i etterforskningen før TA, handler det om en rekonstruerende prosess, for å finne opprinnelse og ulike påvirkningsfaktorer (Bjerknes & Fahsing, 2018; Magnussen, 2017; Rachlew & Fahsing, 2015).

En kilde til informasjon kunne ifølge informantene være samtaler barnevernet hadde med et barn i en undersøkelsessak. Det er viktig å kjenne til at barn fra 7 år, eventuelt yngre, har rett til å bli informert og uttale seg i en slik sak (Barnevernloven, 1992, § 6-3). Denne barnesamtalen kan senere være et viktig grunnlag når saken meldes til politiet. Barnesamtalen kan utføres etter samme metodikk (DCM) som benyttes ved TA. Dette kan være en viktig kilde til informasjon, med både positiv og negativ innvirkning på informantenes forberedelser.

DCM ble først utviklet på bakgrunn av studier av dommeravhør i politiet (Gamst & Langballe, 2004) og senere ble det gjennomført egne studier om barnevernets samtaler med barn (Langballe, Gamst & Jacobsen, 2010). Flere informanter i min studie beskrev det som positivt at ansatte i barnevernet hadde opplæring i, og benyttet DCM i sine barnesamtaler. En

godt dokumentert og gjennomført barnesamtale kunne være en god kilde til informasjon, også for å tilrettelegge for barnet. Tilsvarende ble beskrevet av informanter fra politiet i studien «Barn i krise» (Vorland & Skjørten, 2017), som blant annet omhandlet samarbeid mellom politi og barnevernet før TA. I denne studien kom det frem at flere informanter fra politiet beskrev DCM som en god metode og at det var betryggende at barnevernet også bruker denne metoden i sine barnesamtaler. Samtidig var flere informanter i denne studien (Vorland & Skjørten, 2017), sterkt kritisk til at barnevernet brukte samme samtalemetode som ved TA. Kritikken var rettet mot måten barnevernet brukte metoden på. Det handlet om at saksbehandlerne gikk for fort frem og spurte for detaljert om mulige straffbare forhold. Videre at det ble brukt samme spørreformuleringer som barnet møtte igjen i TA. Dette ble omtalt som «ferdig snakket» eller som flere informanter i min studie beskrev: «ferdig avhørt», og sett på som uheldig. Det kunne innvirke på gjennomføringen av og muligheten til å innhente informasjon fra barnet i TA (Vorland & Skjørten, 2017).

Van der Hagen, Stridbeck & Melinder (2018) viser at påvirkning kan være en betydelig faktor når slike samtaler er gjennomført før TA. De foreslår i sin artikkel at alt som er formidlet til barnet, spurt om og fulgt opp, så ordrett som mulig blir dokumentert. Dette for å kunne etterprøve påliteligheten i barnets utsagn. Manglende etterprøvbarhet eller notoritet knyttet til barnesamtalene var et gjennomgående tema hos mine informanter. Hvis det kun fantes resyme/sammendrag av samtalen uten lydfil, var det vanskelig å vurdere påliteligheten av informasjonen. Det kan være problematisk når førstegangs TA nærmest blir et gjentatt avhør, bygget på en barnesamtale med manglende notoritet. Melinder (2011) påpeker at en bør være forsiktig med gjentatte intervjuer/avhør når samme spørsmål stilles flere ganger. Det kan føre til at barn tror at det de sa første gang var feil og endrer svaret. Det anbefales derfor å gi barnet denne informasjon i starten av avhøret, slik at barnet forstår hvorfor avhører stiller samme spørsmål som barnevernet.

Når det ikke finnes lydopptak, eller dialogutskrift fra barnesamtalen utfordres avhørers forberedelser. De vet ikke hvordan informasjonen ble innhentet og kan ikke etterprøve hvilke spørsmål barnet ble stilt, slik at de selv kan unngå å stille samme spørsmål en gang til. Det kan medføre at avhører ubevisst ikke følger anbefalt praksis og stiller gjentatte spørsmål, som svekker påliteligheten av informasjonen uten at det er mulig å oppdage. Dette viser viktigheten av at det gjøres lydopptak av barnesamtaler.

Informantene beskrev ulike praksis hos barnevernet med hensyn til om det fantes lydopptak av disse samtaler. Noen benyttet lydopptak som de oppbevarte, mens andre slettet lydopptaket etter å ha skrevet sammendrag eller utskrift. Uklare retningslinjer og ulike praksis bekreftes i Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2018) sitt hørings svar til ny personvernkommissjon.

Det vises det til om fordeler og ulemper ved lyd- og bildeopptak i barnevernssaker og at det ikke foreligger klare lovbestemmelser eller retningslinjer som regulerer slike opptak. Etterprøvnbarhet fremheves som en fordel for rettsikkerheten til både barn og foreldre i barnevernssaker, samt at manglende dokumentasjon av forhåndsplanlagte barnesamtaler er et tilbakevendende tema i møte med politiet.

De samme mekanismene og viktigheten av etterprøvnbarhet gjelder i aller høyeste grad også patruljens avhør av barn på stedet. Selv om det ikke er en avdekkende samtale som barnesamtalen kan være, kan disse avhørene være kilden til informasjonen avhører skal bruke i sine forberedelser og i møte med barnet. Formålet med disse innledende avhørene er å innhente informasjon av betydning for det operative oppdraget, ivareta barnets sikkerhet og retten til å bli hørt også i første fase av etterforskningen (Riksadvokaten, 2014, 2015b). Patruljen dokumenterte ifølge informantene stor sett avhørene med lydopptak med etterfølgende rapport, noe som var positivt for deres forberedelser. Paradokset var at ikke alle tok seg tid til å høre på lydopptaket, de leste kun rapporten fra patruljen. Dette til tross for at flere beskrev at de ved å høre på lydopptaket, hadde de avdekket mulige feilkilder som kunne blitt videreført inn i TA.

5.3. Prioriteringer og hensynet til barnets behov

Som beskrevet i tema 3 - «Tidsfrister på godt og vondt – avhengig av kontekst» gav informantene uttrykk for å være positive til tidsfristene for gjennomføring av TA. Samtidig beskrev de ulike utfordringer av direkte eller indirekte betydning for deres forberedelser. I det følgende vil jeg diskutere ulike sider ved tidsfristene i et større perspektiv enn avhørers forberedelser, men på bakgrunn av hva de fortalte i intervjuene.

Økt fokus på tidsfrister og at overholdelse av disse bidrar til at etterforskning av saker med TA blir prioritert. I følge Riksadvokaten (2018b) gjelder en ukes fristen omtrent halvparten av sakene hvor TA besluttes. Det er viktig å merke seg at fristen også løper på helge- og

helligdager, slik at det er fem virkedager til alle gjøremål. (Riksadvokaten, 2018b). Når fristen settes til en uke kan det tolkes dithen at det er disse sakene som haster mest og således skal prioriteres først.

Ut fra informantenes beskrivelser fremstod en ukes fristen som krevende og problematisk, hvor alle aktørene hadde liten tid til mange arbeidsoppgaver. De som avhørere var tilnærmet siste leddet i prosessen før TA og var avhengig av at all relevant informasjon var innhentet, kontrollert og funnet pålitelig. Med få dager til mange gjøremål må hele systemet være velfungerende og politiet er avhengig av at eksterne samarbeidspartnere prioriterer det politiet ber om ellers stopper prosessen opp. I en rapport fra en arbeidsgruppe om saksflyt i saker som gjelder overgrep mot barn (Justis- og beredskapsdepartement, 2018), påpekes også at fristene kan oppleves korte siden det er flere gjøremål som må være ferdigstilt før TA. Studien «Barn i krise. Samarbeidet mellom politi og barnevern» (Vorland & Skjørten, 2017), gir også et innblikk i etterforskningen før TA. Der vises det til at et politidistrikt i etterforskningen før TA, hadde vært i kontakt med opptil fjorten personer og instanser. Syv internt i politiet, de resterende instanser som fylkesmann, tolk, bistandsadvokat, skole og forsvarer. Etterforskerne i studien fortalte at det kunne være stressende og vanskelig å få innhentet nødvendig informasjon og kartlagt saken tilstrekkelig. De påpekte at informasjonen måtte være skriftlig og at det kunne ta tid før de fikk tilgang til denne. Det fremgår ikke av studien om det gjaldt saker med en eller to ukers frist, men det vises til at det var essensielt å jobbe raskt og målrettet hvis fristene skulle overholdes. Det kan sies å være tilsvarende funn i mitt datamateriale, selv om disse bygger på informantens opplevelser av etterforskernes situasjon.

Fristen, spesielt en ukes fristen, vil således sette etterforskningen, etterforskerne og hele systemet under press. I slike situasjoner må etterforskerne hele tiden avveie kravene til nøyaktighet mot kravene til forventning om effektivitet (Ask, 2013). Hvis etterforskerne er unøyaktige i «grunnarbeidet» kan det forplante seg videre inn i avhørernes forberedelser og gjennomføring av TA. Deretter kan opplysningene bringes videre inn i etterforskningen eksempelvis avhør av mistenkte. Når denne type feil ikke avdekkes og korrigeres kan det føre til alvorlige justisfeil (Rachlew, 2009). Det kan også skje når det er lengre frist, men tidspress er en situasjonell faktor som kan påvirke kvaliteten på både etterforskernes og avhørernes vurderinger og beslutninger (Ask, 2013).

Tidsfristene «tvinger» politiet til å prioritere sakene med TA i henhold til reglene i Straffeprosessloven (1981, § 239 e). Dagens tidsfrister sikrer at barn blir avhørt på et

eventuelt tidligere stadium i etterforskningen. Før lovendringen var hovedreglene en tidsfrist på 14 dager. Disse ble ikke overholdt. I 2013 tok det gjennomsnittlig 51 dager før dommeravhøret ble gjennomført. Antall dager ble redusert til 32 dager i 2014 etter en rekke tiltak fra regjeringen (Justis- og beredskapsdepartement, 2014-2015). Den lange ventetiden kunne medføre glemsel og påvirkning, som igjen kunne ha betydning for bevisverdien og begge parters rettsikkerhet.

Intensjonen med en ukes fristen er blant annet at barn som fornærmede skal avhøres så raskt som mulig om akutte hendelser som har skjedd for mindre enn to uker siden (Straffeprosessloven, 1981, § 239 e). Det er viktig av hensynet til barnet og for å sikre informasjon mens det er «friskt i minnet», før disse svekkes og påvirkes av ulike kilder (Magnussen, 2017; Melinder, 2015). Flere av informantene opplevde at når avhør ble gjennomført kort tid etter hendelsen kunne dette være positivt for kvaliteten på avhøret.

Reglene tilsier at det er en ukes frist på alle seksuallovbrudd som er akutte, men lovverket skiller ikke mellom alvorlighetsgraden i disse sakene. Det kan bety at politiet må prioritere og gjennomføre TA i som kan fremstå som mindre alvorlige saker, eksempelvis «blotting», fremfor andre saker som har et mere alvorlig utgangspunkt med to ukers frist. Selv om dette er riktig ut fra reglene (Straffeprosessloven, 1981, § 239 e), er dette ikke tråd med Riksadvokatens mål og prioritering for straffesaksbehandlingen (2019), hvor det fremgår at alvorlige seksuallovbrudd skal prioriteres høyt. Det er således ikke samsvar mellom styringssignalene og de lovpålagte fristene (Justis- og beredskapsdepartement, 2018). Riksadvokaten (2018b) viser i et brev til Justis- og beredskapsdepartementet at det er behov for regelendringer slik at fristen for TA kan forlenges i mindre alvorlige saker av hensyn til etterforskning av mere alvorlige saker.

Dette er krevende beslutninger i saker som omfatter seksuelle overgrep, spesielt med kunnskap om hvordan disse sakene avdekkes. Hvis det kun jobbes ut fra hypotesen om at en sak er bagatellmessig og handler «kun» om «blotting» eller en «lokkemann» kan dette være uheldig. Etterforskningen av den såkalte «lommemannssaken» viste nettopp dette, hva politiets bagatellisering av melding om «lokkemann» og manglende hypoteser kan medføre. Mange barn ble ikke tatt på alvor eller avhørt i en tidlig fase, viktig informasjon gikk tapt og alvorligheten i overgrepene ble ikke avdekket før flere år etter det hadde skjedd (Ørn et al., 2009). Bak meldingen om lokkemann skjulte det seg en seriovergriper som opererte gjennom

flere tiår. Dette viser noen av dilemmaene politiet står overfor i sine vurderinger og beslutninger av hva som skal prioriteres.

I rapporten «Barn i krise» (Vorland & Skjørten, 2017) vises det også til at fristene har bidratt til at sakene prioriteres, men også at alvorlige saker med voksne nedprioriteres.

Riksadvokaten (2018b) viser til ulike årsaker til at andre prioriterte saker «lider» med økt fokus på TA og frister. Økningen av antall saker med TA har vært stor og mange av sakene krever betydelige ressurser. Det påpekes videre at det dessuten kan være det samme fagmiljøet som er ansvarlig for både saker med barn og overgrep mot voksne.

Informantene var positive til at saker med barn og TA ble prioritert, men uttrykte bekymring over at prioriteringen kun gjaldt til avhøret var gjennomført. Det kunne ifølge flere informanter skape en forventning hos barnet og deres nærmeste om at dette være en prioritert sak, men så ble saken liggende lenge etter TA var gjennomført. Det beskrev flere informanter som krevende å tenke på, fordi det kunne være en belastning for de involverte i saken. Samme opplevelsen ble beskrevet av noen av avhørerne og avhørslederne i forskningsprosjektet STRESOB (Langvik & Rostad, 2020). Flere av informantene i denne og i min studie beskrev at sakene kunne bli liggende etter TA var gjennomført, fordi de fikk en ny sak med ny frist som måtte tas tak i. I rapporten om saksflyt (Justis- og beredskapsdepartement, 2018) vises det også til at i noen politidistrikter lå sakene ubehandlet, enten hos etterforsker eller hos påtalejurist, etter at TA var gjennomført. Riksadvokaten (2018b) uttrykker også bekymringer over at altfor mange saker synes å bli liggende på vent etter at TA er gjennomført.

TA er eneste etterforskingsskritt med lovpålagt frist. utfordringen kan oppstå når politidistriktene kun måles på ett etterforskingsskritt i en helhetlig etterforskning. Måling av fristoppgåelse og fokus på gode måltall kan ha direkte innvirkning på prioriteringene, slik at det brukes omfattende ressurser frem til TA er gjennomført for å overholde fristene, selv om det er en tilsynelatende mindre alvorlig sak (Justis- og beredskapsdepartement, 2018).

Hva med barnet oppi alt dette? Intensjonen med dagens frister er åpenbart gode. Spørsmålet er om det passer alle barn å bli avhørt raskt og om politiet da evner å tenke på hva som er best for barnet og etterforskningen, eller om beslutningen styres av frister.

Barn som har begynt å fortelle og er i avdekkingsfasen, gis ved dagens frister en mulighet til å komme til barnehuset og i TA på et tidlig tidspunkt i etterforskningen. Avhører og de andre aktørene i politiet må i sine forberedelser reflektere over hva som er best for dette barnet. Selv

om barn har begynt å fortelle, må en ta hensyn til at barn kan ha behov for tid og ro i avdekkingsprosessen. Det må ikke «tvinges» frem en prosess barnet ikke er klar for, selv om det er satt en frist utfra de beste intensjoner. For å avklare hva som er best for barnet kan det være klokt å samarbeide med barnet, og spørre hva det synes, der hensynet til etterforskningen tillater dette (Forandringsfabrikken, 2019). Når ikke dette kan avklares direkte med barnet selv, kan avhører og de andre aktørene støtte seg til forskningsbasert kunnskap i sine vurderinger. Faller, Cordisco-Steele & Nelson-Gardell (2010, s. 574) skriver at avdekking av seksuelle overgrep må sees på som en prosess: «Disclosure is a process, not an event, for many children». Dette støttes av andre studier (Carnes, Nelson-Gardell & Wilson, 1999; Jensen, Gulbrandsen, Mossige, Reichelt & Tjersland, 2006; Leander, 2009; Olafson & Lederman, 2006). Dette er kunnskap avhørerne kan anvende i forberedelsene for å legge opp til en prosess tilpasset barn, blant annet ved å planlegge for flere avhør.

Barnevernet har en sentrale rolle i mange av sakene med TA og det er de som skal og kan sikre at barn får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse (Barnevernloven, 1992, § 1). Med korte frister for sine undersøkelser er barnevernet avhengig at politiets etterforskning og avhør av barn ikke blir forsinket eller nedprioritert. I rapporten «Barn i krise» (Vorland & Skjørten, 2017) beskrev informantene fra barnevernet det som positivt med kortere frister, fordi dette gjorde samarbeidet med politiet enklere. Dette gjorde at de blant annet «strakk seg» så langt det var mulig for at politiet skulle få gjennomført TA før de selv iverksatte en del undersøkelser som kunne forspille bevis.

5.4. Studiens begrensninger og overførbarhet

Da jeg valgte å gjøre undersøkelsen innenfor eget fagmiljø var det med visshet om at nærhet til temaet og informantene kunne være en utfordring. Jeg var klar over at dette var et kritisk punkt, ikke minst fordi miljøet innenfor TA er lite og jeg har hatt ansvaret for opplæringen av mange av deltagerne i studien. Det handler om refleksivitet som innebærer å reflektere over forutsetningene for undersøkelsen og hva som former resultatene (Malterud, 2002). Meg selv som feilkilde har jeg redegjort nærmere for i kapitlet om forforståelse og etikk. Gjennom studiet har jeg oppdaget sider ved både avhørers forberedelser og ikke minst tidsfristene som jeg ikke hadde sett før. Det medførte at jeg gikk dypere inn i disse funnene, leste forskning og lovverk, som medførte nye perspektiver. De nye perspektivene har sitt utgangspunkt i

informantenes hverdag og praksis, som jeg nå i større grad kan knytte sammen med forskningsbasert kunnskap. Utvalget i undersøkelsen er lite, noe som kan sies å være en svakhet. Undersøkelsen er kun gjennomført i et politidistrikt. Intervjuene ble gjennomført kort tid etter at dette politidistriktet var omorganisert, hvor flere politidistrikter hadde blitt til ett. Det har nå gått to år siden intervjuene ble gjennomført, slik at organisatoriske forhold kan være annerledes i dag.

Kvale & Brinkmann (2015) skriver at hvis resultatene vurderes som rimelig pålitelig og gyldig, er det neste spørsmålet om undersøkelsen kun er av lokal interesse, i denne konteksten ansatte i politiet (implisitt barnehusene) som jobber med TA. Eller kan resultatene overføres til andre yrkesgrupper, kontekster og situasjoner?

Funnene vil kunne overføres til andre type avhør i politiet, hvor sårbare personer skal avhøres i alvorlige straffesaker. Det kan blant annet handle om samhandling med rådgivere på barnehuset i forberedelsene til avhør av mistenkte barn i alvorlige straffesaker. Disse barna kan være særlig sårbare, hvor det må legges beste mulig til rette slik at deres rettsikkerhet ivaretas.

Et annet moment er at funn i denne undersøkelsen kan være overførbare til barnevernets undersøkelser som også omfattes av tidsfrister. Barnevernet kan på lik linje med politiet starte undersøkelser basert på utsagn som har gått via flere ledd. Dette kan igjen danne grunnlaget for deres barnesamtaler. Jeg tenker at kildekontroll og hypotesetekning kan overføres til deres undersøkelser for å sikre at dette baserer seg på mest mulig pålitelig informasjon. Videre at samtalene sikres gjennom lydopptak for å sikre etterprøvbarehet som kan ha betydning for rettsikkerheten både i barnevernssaken og ved en anmeldelse til politiet.

Et annet spørsmål er om de resultatene i denne undersøkelsen også vil gjelde i andre kontekster enn de som nevnt over. Vil det jeg har funnet være gjeldende for avhører i andre politidistrikter Norge? Slik kan det være fordi informantene representerte flere ulike politidistrikter med ulik organisering og størrelse, før sammenslåingen. Alle forholder seg til samme type lovverk, og har tilnærmet lik utdanning. På den andre siden er det et lite utvalg i en del av landet som gjør det utfordrende å generalisere, fordi det kan være systematiske, kulturelle og geografiske forskjeller ut fra hvor folk jobber. Overførbarehet til andre land vil være begrenset ved at flere av funnene er knyttet til norske regler for avhør. Samtidig handler funnene om barns rett til å bli hørt og hensynet til barnets beste, med utgangspunkt i

informasjonsinnsamlende avhørsmetoder «investigative interviewing» som benyttes i mange land i verden (Rachlew & Fahsing, 2015).

6.0. Avslutning

Målet med denne undersøkelsene var å skaffe til veie kunnskap om hvordan avhørere forbereder seg til et førstegangs TA. For å belyse denne problemstillingen brukte jeg følgende forskningsspørsmål: 1. Hvilke faktorer opplever avhørerne som viktige for å forberede tilrettelagte avhør? 2. Hvilken betydning opplever avhørerne at tidsfrister har for deres forberedelser?

Resultatene viser at det er mange ulike faktorer som innvirker på avhørers forberedelser både av juridiske, etterforskningsmessige og barnefaglige karakter. Forberedelsene er sammensatte hvor avhørerne skal planlegges ut fra mange ulike rettslige regler. Avhører skal sørge for at avhørene gjennomføres etter anerkjente metoder og ivareta hensynet til det enkelte barn. Informantene i denne studien jobbet stort sett 100 % som avhørere, som innebar at de i liten grad deltok i etterforskningen før TA. De bygde således sine forberedelser på andres arbeid, og var prisgitt at etterforskningen ble utført med god kvalitet og i tide, når de kort tid før avhøret skulle skrive en disposisjon. En sentral faktor i forberedelsene var kontroll av kilden. Når etterforskningen bygger på barns utsagn som har gått via flere ledd, kreves det nøye kontroll av påliteligheten av informasjonen. Ved manglende etterprøvningsbarhet eller at politiet ikke utfører denne kontrollen, kan det bidra til følgefeil som forplanter seg inn i TA og i den videre etterforskningen. Det må tas på største alvor, for konsekvensene av justisfeil i etterforskning av vold eller seksuelle overgrep mot barn er erfaringsmessig store.

Når avhører skal forberede TA har de en unik mulighet til å få råd og veiledning fra en av barnehuset rådgivere, slik at de kan tilrettelegge best mulig for det enkelte barn. Forutsetningen er at rådgiverne får tilgang til opplysningene de har behov for så raskt som mulig, slik at de kan ivareta hensynet til barnet på best mulig måte. En godt forberedt rådgiver kan bidra til en godt forberedt avhører, som igjen kan ha betydning for om barnet blir hørt og forstått.

TA er det eneste etterforskningskrittet med lovpålagt frist for gjennomføring og fristoppnåelse måles jevnlig. Avhørene gis høy prioritet, som igjen medfører at etterforskningen i saker med TA må prioriteres og barn slipper å vente lenge med å bli avhørt. Å prioritere betyr å sette noe

først, som har en konsekvens. Slik informantene beskrev situasjonen har prioriteringen av etterforskningen før TA fått en konsekvens for etterforskningen etter TA. Saken blir liggende fordi det «alltid» er et nytt TA og en ny frist. Når det ikke er ressurser til alt må noe velges bort.

7.0. Litteraturliste

- Aanerød, L. M. T. & Mossige, S. (2018). *Nettovergrep mot barn i Norge 2015–2017. Rapport basert på erfaring fra Kripas, politiet, tjenesteleverandører og internasjonal forskning* (NOVA Rapport 10/18). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-ogarbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Nettovergrep-mot-barn-i-Norge2015-2017>
- Abbe, A. & Brandon, S. (2013). The Role of Rapport in Investigative Interviewing: A Review. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 10. <https://doi.org/10.1002/jip.1386>
- Ask, K. (2013). Bias -fejl og faldgruber i etterforskningen. I C. Hald & K. V. Rønn (Red.), *Om at oppdage. Metodiske refleksjoner over politiets undersøgelsespraxis* (1. utg., s. 149 -169). Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Ask, K. & Granhag, P. (2007). Motivational Bias in Criminal Investigators' Judgments of Witness Reliability. *Journal of Applied Social Psychology*, 37, 561-591. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2007.00175.x>
- Ask, K., Granhag, P. & Rebelius, A. (2011). Investigators Under Influence: How Social Norms Activate Goal-Directed Processing of Criminal Evidence. *Applied Cognitive Psychology*, 25, 548-553. <https://doi.org/10.1002/acp.1724>
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). Hørings svar - personvernkommissjon- innspill til mandat Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f939d15684984a23bfb3a75c402da3e2/bufdir.pdf?ui d=Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet>
- Barnekonvensjon. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Hentet fra <https://www.fn.no/OmFN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (barnevernloven)* (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1992-07-17-100/%C2%A74-3>
- Berg, R., Munthe-Kaas, H., Baiju, N., Muller, A. & Brurberg, K. (2019). *The accuracy of using openended questions in structured conversations with children: a systematic review*.

- Bjerknes, O. T. & Fahsing, I. A. (2018). *Etterforskning. Prinsipper, metoder og praksis*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Bjørger, T. & Myhrer, T.-G. (2015). *Forskningsetisk veileder for Politihøgskolen* (2 utg.) Politihøgskolen. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2652799>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>, 77-101.
- Brubacher, S., Poole, D. & Dickinson, J. (2015). The use of ground rules in investigative interviews with children: A synthesis and call for research. *Developmental Review*, 36. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2015.01.001>
- Brubacher, S. P., Powell, M. & Roberts, K. P. (2014). Recommendations for Interviewing Children About Repeated Experiences. . *Psychology, Public Policy, and Law*, 20(3), 325-335. Bruck, M. & Ceci, S. (2018). The Description of Children's Suggestibility. I(s. 371-400).
- Carnes, C., Nelson-Gardell, D. & Wilson, C. (1999). Addressing Challenges and Controversies in Child Sexual Abuse Interviewing. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 83-103. https://doi.org/10.1300/J146v02n02_05
- Ceci, S. & Bruck, M. (1993). Suggestibility of the Child Witness: A Historical Review and Synthesis. *Psychological bulletin*, 113, 403-439. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.403>
- Ceci, S. & Bruck, M. (1995). Jeopardy in the courtroom: A scientific analysis of children's testimony. <https://doi.org/10.1037/10180-000>
- Collins, K., Doherty, S. & Doherty, M. (2014). Practitioner perspectives on rapport building during child investigative interviews. *Psychology*, 20. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2014.888428>
- Collins, R., Lincoln, R. & Frank, M. (2002). The effect of rapport in forensic interviewing, 9, 69-78. <https://doi.org/10.1375/pplt.2002.9.1.69>
- Connell, C. S. & Finnegan, M. J. (2013). A Picture Is Worth a Thousand Words: Incorporating Child Pornography Images in the Forensic Interview *APSAC Advisor*, 4, 22-24. Hentet fra http://apsaibrary.org/publications_all.php?dir=2013%20Number%204#
- Danby, M., Brubacher, S., Sharman, S. & Powell, M. (2015). The Effects of Practice on Children's Ability to Apply Ground Rules in a Narrative Interview. *Behavioral Sciences & the Law*, 33, 446-458. <https://doi.org/10.1002/bsl.2194>

- Davies, G. M. & Westcott, H. (1999). *Interviewing Child Witnesses under the Memorandum of Good Practice: A research review* Police Research Series Paper 115 (Police Research Series). London. Hentet fra <https://lx.iriss.org.uk/sites/default/files/resources/040.%20Research%20Review%20of%20the%20Memorandum%20of%20Good%20Practice.pdf>
- Davik, T. & Brøste, I.-L. (2017). *Notat om informasjonsplikten ved avhør av barn etter Høyesterettskjennelse av 19.10.16. (HR-2016-2171-A)*. Oslo: Kripes og Politihøgskolen.
- Dickinson, J., Brubacher, S. & Poole, D. (2015). Children's Performance on Ground Rules Questions: Implications for Forensic Interviewing. *Law and human behavior*, 39, 87-97. <https://doi.org/10.1037/lhb0000119>
- Earhart, B., Brubacher, S., Powell, M., Westera, N. & Goodman-Delahunty, J. (2017). Judges' Delivery of Ground Rules to Child Witnesses in Australian Courts. *Child Abuse & Neglect*, 74. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.08.005>
- Edvardsen, O. (2019). *Politipatruljens møte med barn som lever med vold i hjemmet : en fenomenologisk undersøkelse av politipatruljens praksis* Nord universitet, Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag, Bodø.
- Edvardsen, O. & Berg, C. R. (2016). Politiets møte med barn- første fase av etterforskningen. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn* (1. utg., s. 135-151). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- EMK. (1950). *Den Europeiske Menneskerettskonvensjon*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2
- Fahsing, I. A. (2016). *The making of an expert detective : thinking and deciding in criminal investigations*. Göteborg: Department of Psychology, University of Gothenburg.
- Faller, K., Cordisco-Steele, L. & Nelson-Gardell, D. (2010). Allegations of Sexual Abuse of a Child: What to Do When a Single Forensic Interview Isn't Enough. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19, 572-589. <https://doi.org/10.1080/10538712.2010.511985>

- Fanetti, M. & O'Donohue, W. T. (2015). *Forensic interviews regarding child sexual abuse : a guide to evidence-based practice*. Cham: Springer.
- Feltis, B., Powell, M., Snow, P. & Hughes-Scholes, C. (2010). An examination of the association between interviewer question type and story-grammar detail in child witness interviews about abuse. *Child Abuse & Neglect*, 34, 407-413.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.019>
- Fessinger, M., McWilliams, K., Bakth, F. & Lyon, T. (2020). Setting the Ground Rules: Use and Practice of Ground Rules in Child Forensic Interviews. *Child Maltreatment*, (In Press).
<https://doi.org/10.1177/1077559520910783>
- Forandringsfabrikken. (2019). *Rett og sikkert. Om anmeldelse, avhør i barnehus og rettsak. Fra Unge som har opplevd vold eller overgrep*. Oslo: Forandringsfabrikkens Kunnskapssenter.
- Forskningsetisk bibliotek. (u.å.-a). 1. Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller. Hentet 6.mai 2020 fra
<https://www.etikkom.no/forskningsetiskeretningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitativeforskningmetoder--likheter-og-forskjeller/>
- Forskningsetisk bibliotek. (u.å.-b). Forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativforskning/3-Utvalgsstrategi/. Hentet 26.mai 2020 fra
<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativforskning/3-Utvalgsstrategi/>
- Forskrift om tilrettelagte avhør. (2015). *Forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør)* (FOR-2015-09-24-1098). Hentet fra
<https://lovdata.no/pro/#document/SF/forskrift/2015-09-24-1098>
- Gamst, K. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler : å ta barn på alvor* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Gamst, K. T. & Langballe, Å. (2004). *Barn som vitner : en empirisk og teoretisk studie av kommunikasjon mellom avhører og barn i dommeravhør : utvikling av en avhørsmetodisk tilnærming* Institutt for spesialpedagogikk, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo Unipub, Oslo.
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov* (LOV-1814-05-17). Hentet fra
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>

- Hershkowitz, I. (2013). 659 – Facilitating disclosure of abuse by reluctant children: a test of the revised nichd protocol. *European Psychiatry*, 28, 1.
[https://doi.org/10.1016/S09249338\(13\)75907-8](https://doi.org/10.1016/S09249338(13)75907-8)
- Holgersson, S. (2015). An inside job: Managing mismatched expectations and unwanted findings when conducting police research as a police officer. I E. Cockbain & J. Knutsson (Red.), *Applied Police Research Challenge and opportunities* (1st Edition. utg., s. 107-116). Oxon: Routledge.
- Hritz, A., Royer, C., Helm, R., Burd, K., Pachon Ojeda, K. & Ceci, S. (2015). Children's suggestibility research: Things to know before interviewing a child. *Anuario de Psicología Jurídica*, 54.
<https://doi.org/10.1016/j.apj.2014.09.002>
- Istad, B. (2017, 20.november). *Riksadvokatembetet. Rammeverk og regler for tilrettelagte avhør*. Innlegg presentert ved Videreutdanning i avhør av barn og ungdom, Politihøgskolen.
- Jakobsen, K. K., Stridbeck, U. & Langballe, Å. (2018). Objektivitet i avhør. *Tidsskrift for strafferett*, (02), 74-101. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2018-02-02>
- Jensen, T., Gulbrandsen, W., Mossige, S., Reichelt, S. & Tjersland, O. (2006). Reporting possible sexual abuse: A qualitative study on children's perspectives and the context for disclosure.
Child Abuse & Neglect, 29, 1395-1413. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.07.004>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Børven, R. E. (2018). *Hvordan bruke teori ? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnson, M., Magnussen, S., Thoresen, C., Lønnum, K., Burrell, L. & Melinder, A. (2015). Best Practice Recommendations Still Fail to Result in Action: A National 10-Year Follow-up Study of Investigative Interviews in CSA Cases. *Applied Cognitive Psychology*, 29.
<https://doi.org/10.1002/acp.3147>
- Justis- og beredskapsdepartement. (2014-2015). *Prop. 112 L (2014–2015) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Endringer i straffeprosessloven (avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner)*. Hentet fra

- https://www.regjeringen.no/contentassets/cfc370518c96405d868eff0bb67a0633/no/pdfs/prp20_1420150112000dddpdfs.pdf
- Justis- og beredskapsdepartement. (2018). *Rapport fra arbeidsgruppe som har sett på saksflyt i saker som gjelder overgrep mot barn*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/987bdb793d564c418124715ada863e1d/saksflytrappport_jd2019.pdf
- Krahenbuhl, S., Blades, M. & Cherryman, J. (2015). A Qualitative Examination of “Ground Rules” Implementation Practice in Investigative Interviews with Children. *Psychiatry, Psychology and Law*, 22, 1-12. <https://doi.org/10.1080/13218719.2015.1015206>
- Kripos. (2016). *Seksuelle overgrep mot barn under 14 år*. Hentet fra https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/voldtekt-ogseksuallovbrudd/seksuelle-overgrep-mot-barn-under-14-ar_web.pdf
- Kripos. (2019). *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett* Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-motbarn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet* (3. utgave, 3.opplag. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- La Rooy, D., Brubacher, S. P., Aromaki- Stratos, A., Cyr, M., Hershkowitz, I., Korkman, J., ... Lamb, M. E. (2015). The NICHD protocol: A review of an internationally-used evidence-based tool for training child forensic interviewers. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 1(2). <https://doi.org/10.1108/JCRPP-01-2015-0001>
- La Rooy, D., Malloy, L. C. & Lamb, M. E. (2011). The Development og Memory in Childhood. I M. E. Lamb, D. J. La Rooy, L. C. Malloy & C. Katz (Red.), *Children's Testimony. A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice* (s. 49 - 68). John Wiley & Sons Inc.
- Lamb, M., Sternberg, K., Orbach, Y., Esplin, P., Stewart, H. & Mitchell, S. (2003). Age differences in young children's responses to open-ended invitations in the course of forensic interview. *Journal of consulting and clinical psychology*, 71, 926-934. <https://doi.org/10.1037/0022006X.71.5.926>
- Laney, C. & Loftus, E. (2016). History of Forensic Interviewing. I(s. 1-17).

- Langballe, Å. (2011). *Den dialogiske barnesamtalen : hvordan snakke med barn om sensitive temaer*. Oslo: Norsk kunnskapssenter om vold og traumatisk stress NKVTS.
- Langballe, Å. (2018). *Historisk og teoretisk bakgrunn for Den Dialogiske Samtalemotoden (DCM)*. Innlegg presentert ved Videreutdanning i tilrettelagte avhør, Politihøgskolen.
- Langballe, Å., Gamst, K. T. & Jacobsen, M. (2010). *Den vanskelige samtalen : barneperspektiv på barnevernarbeid : kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Langvik, E. & Rostad, I. S. (2020). *Å jobbe med etterforskning av vold og overgrep mot barn. Sentrale belastninger og ressurser hos ansatte i Trøndelag politidistrikt*. Trondheim: NTNU.
- Lanzarote-konvensjonen. (2007). *Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk – CETS 201 (25-10-2007 nr 25 Multilateral)*. Hentet fra <https://lovdata.no/traktat/2007-10-25-25>
- Leander, L. (2009). Police interviews with child sexual abuse victims: Patterns of reporting, avoidance and denial. *Child Abuse & Neglect*, 34 (2010), 192–205.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: : Sage Publications.
- Magnussen, S. (2017). *Vitnepsykologi 2.0*. Oslo: Abstrakt.
- Malterud, K. (2002). Kvalitative metoder i medisinsk forskning – forutsetninger, muligheter og begrensninger. *Tidsskrift for den norske legeforening*, 2002;122: , 2468-2472.
- Melinder, A. (2011). Gjentatte avhør av barn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 48, 1091-1095. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2011/11/gjentatte-avhor-flere-forholdhar-betydning-paliteligheten-i-barns-utsagn>
- Melinder, A. (2015). Vitnebevisets psykologiske fallgruver. I R. Aarli, M.-A. Hedlund & S. E. Jebens (Red.), *Bevis i straffesaker. Utvalgte emner* (1. utg., s. 481-505). Oslo: Gyldendal.
- Melinder, A., Brennen, T., Husby, M. & Vassend, O. (2020). Personality, confirmation bias, and forensic interviewing performance. *Applied Cognitive Psychology*. <https://doi.org/10.1002/acp.3674>
- Melinder, A., Magnusson, M. & Gilstrap, L. L. (2020). What Is a Child-Appropriate Interview? Interaction Between Child Witnesses and Police Officers. *International Journal on Child*

- Maltreatment: Research, Policy and Practice*. <https://doi.org/10.1007/s42448-020-00052-8>
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven (LOV-1999-05-21-30))*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1999-05-21-30/%C2%A72?searchResultContext=4328&rowNumber=1&totalHits=15243>
- Milne, R. & Bull, R. (1999). *Investigative interviewing : psychology and practice*. Chichester: Wiley.
- Ministry of Justice. (2011). *Achieving Best Evidence in Criminal Proceedings. Guidance on interviewing victims and witnesses, and guidance on using special measures*. Hentet fra https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/legal_guidance/best_evidence_in_criminal_proceedings.pdf
- Monckton-Smith, J., Adams, T., Hart, A. G. & Webb, J. (2013). *Introducing forensic and criminal investigation*. London: Sage.
- NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (4. utg. utg.). Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-juss-oghumaniora/>
- Newlin, C., Steele, L. C., Chamberlin, A., Anderson, J., Kenniston, J., Russell, A., ... Vaughan-Eden, V. (2015). *Child Forensic Interviewing. Best Practices*. Hentet fra <https://ojjdp.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh176/files/pubs/248749.pdf>
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises, 2, 175-220. <https://doi.org/https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.2.175>
- Olafson, E. & Lederman, C. (2006). The State of the Debate About Children's Disclosure Patterns in Child Sexual Abuse Cases. *Juvenile and Family Court Journal*, 57, 27-40. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2006.tb00112.x>
- Oxburgh, G., Myklebust, T. & Grant, T. (2010). The question of question types in police interviews: A review of the literature from a psychological and linguistic perspective. *International Journal of Speech Language and the Law*, 17. <https://doi.org/10.1558/ijssl.v17i1.45>

- Phillips, E., Oxburgh, G., Gavin, A. & Myklebust, T. (2012). Investigative Interviews with Victims of Child Sexual Abuse: The Relationship between Question Type and Investigation Relevant Information. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 27, 45-54.
<https://doi.org/10.1007/s11896-011-9093-z>
- Politidirektoratet. (2016). *Handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/handlingsplan-for-loftav-etterforskningsfeltet.pdf>
- Politidirektoratet. (2018). *Statens barnehus. Årsrapport 2018*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/statens-barnehus/statensbarnehus---arsrapport-2018.pdf>
- Politidirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, & Helsedirektoratet. (2016). *Felles retningslinjer for Statens Barnehus*.
- Powell, M., Guadagno, B. & Cassematis, P. (2013). Workplace stressors for investigative interviewers of child-abuse victims. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 36. <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-05-2012-0039>
- Price, E., Ahern, E. & Lamb, M. (2016). Rapport-Building in Investigative Interviews of Alleged Child Sexual Abuse Victims. <https://doi.org/10.17863/CAM.411>
- Påtaleinstruksen. (1985). *Forskrift om ordningen av påtalemyndigheten* (FOR-1985-06-28-1679). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1985-06-28-1679?q=Påtale>
- QSR International Pty Ltd. (2018). *NVivo* (Version 12 Pro utg.). Hentet fra <https://www.qsrinternational.com/nvivo-qualitative-data-analysis-software/home>
- Rachlew, A. (2009). *Justisfeil ved politiets etterforskning : noen eksempler og forskningsbaserte tiltak* Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Rachlew, A. (2010). Å forske på sine egne : metodiske og etiske utfordringer knyttet til forskning på egen profesjon. I T. Myklebust & G. Thommasen (Red.), *Arbeidsmetoder og metodearbeid i politiet* (s. s. 127-149). Oslo: PHS forskning 2010 : 3.
- Rachlew, A. & Fahsing, I. A. (2015). Politivhøret. I R. Aarli, M.-A. Hedlund & S. E. Jebens (Red.), *Bevis i straffesaker. Utvalgte emner* (1. utg., s. 225-254). Oslo: Gyldendal Juridiske.
- Riksadvokaten. (1994). *Riksadvokatens gjennomgang av den såkalte Bjugn-saken*. Oslo: Riksadvokaten.

- Riksadvokaten. (1999). *Etterforskning* (3/1999). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/etterforskning/>
- Riksadvokaten. (2014). *Avhør av barn* (2014/00695-005 TNY/ggr 622.3). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/avhor-av-barn/>
- Riksadvokaten. (2015a). *Direktiv om etterforskningsplaner - Utvidelse*. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/utvidelse-av-direktiv-om-bruk-avetterforskningsplaner/>
- Riksadvokaten. (2015b). *Tilrettelagte avhør - Direktiver og retningslinjer*. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/10/Tilrettelagte-avhør-direktiver-ogretningslinjer-1.pdf>
- Riksadvokaten. (2016). *Politiavhør* (2/2016). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/politiavhor/>
- Riksadvokaten. (2017). *Felles retningsinger for Statens Barnehus. Politi og påtalemyndighetenes deltakelse i konsultasjonsteam*. Oslo. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/barnehus-politi-og-patalemyndighetens-deltakelse-ikonsultasjonsteam/>
- Riksadvokaten. (2018a). *Kvalitetskrav til straffesaksbehandlingen i Politiet og ved Statsadvokatembetene mv. (Kvalitetsrundskrivet)* (3/2018). Oslo: Riksadvokaten.
- Riksadvokaten. (2018b). *Tilrettelagte avhør: Status. Behovet for regelendringer* (21.mars). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/?s=tilrettelagte+avh%C3%B8r>
- Riksadvokaten. (2019). *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen 2019 - Politiet og Statsadvkatene* (Rundskriv nr. 1/2019). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokatens-mal-og-prioriteringer-for-2019/>
- Risan, P. & Madsen, K. (2019). Politiavhør av traumatiserte vitner - et mellommenneskelig perspektiv. I E. H. Olsvik & P. Risan (Red.), *Etterforskning under lupen* (bd. 3, s. 127-155). Oslo: PHS forskning.
- Rivard, J. & Compo, N. S. (2017). Self-Reported Current Practices in Child Forensic Interviewing: Training, Tools, and Pre-Interview Preparation. *Behavioral Sciences & the Law*. <https://doi.org/10.1002/bsl.2290>
- Rohrbaugh, M., London, K. & Hall, A. K. (2016). Planning the Forensic Interview. *Forensic Interviews Regarding Child Sexual Abuse*.

- Rui, J. P. (2014). Straffeprosessen i perspektiv. *Jussens Venner*, (06), 382-443.
- Rønneberg, A. L. & Poulsson, A. (2000). *Barn som vitner : særlig om dommeravhør og observasjon*. Oslo: Universitetsforl.
- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., ... Jinks, C. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *International Journal of Methodology*, 52(4), 1893-1907.
<https://doi.org/10.1007/s11135-0170574-8>
- Saywitz, K., Larson, R., Hobbs, S. & Wells, C. (2015). Developing Rapport with Children in Forensic Interviews: Systematic Review of Experimental Research. *Behavioral Sciences and the Law*.
- Saywitz, K. J., Lyon, T. D. & Goodman, G. S. (2017). When Interviewing Children : A review and Update. I J. Bart Klika & J. R. Conte (Red.), *The Apsac Handbook on Child Maltreatment* (4. utg., s. 310-335). California: The Berkley Electronic press.
- Smith, K. & Milne, R. (2011). Planning the Interview. I M. E. Lamb, D. J. La Rooy, L. C. Malloy & C. Katz (Red.), *Children's Testimony. A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice* (2. utg., s. 87 -107). Chichester: John Wiley & Sons Inc.
- Smith, K. & Tilney, S. (2007). *Vulnerable Adult and Child Witnesses*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- SP. (1966). *Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP)*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_sp#KAPITTEL_sp
- Statens barnehus. (2016). *Felles retningslinjer for Statens barnehus*. Politidirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet. Hentet fra https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/medisinske-undersokelser-i-statensbarnehus/Statens%20barnehus%20-%20felles%20retningslinjer.pdf/_attachment/inline/ccd68658-83ee-4cb3-9de2-8b176d180276:fd523332b09f0cf76d7b991e57dcf8da6a8c1d24/Statens%20barnehus%20-%20felles%20retningslinjer.pdf
- Stefansen, K., Gundersen, T. & Bakketeig, E. (2012). *Barnehusevalueringen 2012 : Delrapport 2 : En undersøkelse blant barn og pårørende, jurister og politifolk, samt ledere og ansatte*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

- Stefansen, K., Myklebust, T. A., Berg, M. & Bakketeig, E. (2012). *Barnehusevalueringen 2012 : Delrapport 1 : Barnehusmodellens implikasjoner for politiets arbeid med fokus på dommeravhør og rettsmedisinsk undersøkelse*. Oslo: Politihøgskolen.
- Straffeloven. (1902). *Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven)* (LOV-1902-05-22-10). Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1902-05-22-10?searchResultContext=1211&rowNumber=2&totalHits=68531>
- Straffeprosessloven. (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker* (LOV-1981-05-22-25). Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/1981-05-22-25>
- Sunde, N. (2019). Strukturert hypoteseutvikling i etterforskning – En metode for å oppnå et bredt og objektivt utgangspunkt for etterforskning. I E. H. Olsvik & P. Risan (Red.), *Etterforskning under lupen* (bd. 3). Oslo: PHS forskning.
- Teoh, Y.-S. & Lamb, M. (2010). Preparing Children for Investigative Interviews: Rapport-Building, Instruction, and Evaluation. *APPLIED DEVELOPMENTAL SCIENCE*, 14, 154-163. <https://doi.org/10.1080/10888691.2010.494463>
- Thoresen, C., Lønnum, K., Melinder, A. & Magnussen, S. (2009). Forensic Interviews With Children in CSA Cases: A Large-Sample Study of Norwegian Police Interviews. *Applied Cognitive Psychology*, 23, 999-1011. <https://doi.org/10.1002/acp.1534>
- Thoresen, C., Lønnum, K., Melinder, A., Stridbeck, U. & Magnussen, S. (2006). Theory and practice in interviewing young children: A Study of Norwegian police interviews 1985–2002. *Psychology Crime & Law - PSYCHOL CRIME LAW*, 12, 629-640. <https://doi.org/10.1080/10683160500350546>
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2.utgave, 2.opplag 2013. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Van der Hagen, M. A., Stridbeck, U. & Melinder, A. (2018). Før samtaler på godt og vondt. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 16(4), 337-351. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2018-04-06>
- Vorland, N. & Skjørten, K. (2017). *Barn i krise: Samarbeidet mellom barnevern og politi* (4). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Ørn, M., Frigaard, S., Mikkelsen, K., Kaasa, S., Brøste, I.-L. & Karsrud, K. (2009). *Seksuelle overgrep: Etterforskning og informasjonsutveksling: En evaluering av politiets*

etterforskning og informasjonsutveksling i saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn, begått av omreisende overgripere. . Oslo: Riksadvokaten.

8.0. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1

Patrick Risan
Postboks 5027 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 04.06.2018

Vår ref: 60852 / 3 / LAR

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 22.05.2018.
Meldingen gjelder prosjektet:

<i>60852</i>	<i>Tidsfrister betydning for forberedelser til tilrettede avhør av barn</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Politihøgskolen, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Patrick Risan</i>
<i>Student</i>	<i>Inger-Lise Brøste</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- Politihøgskolen sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse.

Informasjon må minst omfatte:

- at Politihøgskolen er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger
- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til
- hvilke opplysninger som skal innhentes og hvordan opplysningene innhentes

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 01.10.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Lasse André Raa

Kontaktperson: Lasse André Raa tlf: 55 58 20 59 / Lasse.Raa@nsd.no

8.2. Vedlegg 2

POLITIHØGSKOLEN

Deres referanse

Vår referanse

Sted, Dato

Ved å skrive under på dette skjema sier du ja til å bli intervjuet om dine forberedelser til tilrettelagte avhør av barn.

Bakgrunnen for undersøkelsen

Undersøkelsen inngår som empirigrunnlag for masteroppgave i etterforskning ved Politihøgskolen. 2.oktober 2015 trådte endringene i Straffeprosesslovens § 239 i kraft og gav politiet differensierte frister for gjennomføring av førstegangsavhør av barn og andre sårbare personer. Det er stort fokus på at fristene skal overholdes både politisk og fra politiet og påtalemyndighets ledelse. På bakgrunn av dette ønske jeg å få mere kunnskap om og innsikt i avhørers opplevelser av de nye tidsfristene og hvilke betydning dette har for deres forberedelser

Undersøkelsen vil avgrenses til å gjelde tilrettelagte avhør av barn mellom 6-16 år, ikke sekvensielle avhør av forskolebarn eller andre personer som krever ekstra tilrettelegging. Undersøkelsen vil kun ha fokus på førstegangs avhør og ikke supplerende avhør.

Hva innebærer deltagelsen i studien?

Datainnsamlingen vil skje gjennom intervju. Det vil bli gjennomført et semi-strukturert (open-minded) intervju, med en på forhånd forberedt intervjuguide med noen åpne spørsmål.

POLITIHØGSKOLEN
Pb.5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00 /Faks: 23 19 99 01
Org. nr: 974 761 017 / Giro: 7694.05.08335
www.phs.no/postmottak@phs.no

Avdeling Bodo
Pb. 1407, 8002 Bodo
Universitetsalleen 1
Tlf: 75 58 80 00
Faks: 75 58 80 30

Utdanningscenter Kongsvinger
Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjernsvegen
Tlf: 62 82 59 00
Faks: 62 82 59 50

**Justissektorens kurs- og øvingscenter
Avdeling Stavern**
Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Tlf: 33 13 43 00
Faks: 33 13 43 02

Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet, som så snart som mulig vil bli transkribert og deretter slettet. Både lydopptak, transkripsjon og eventuelt annen dokumentasjon knyttet til intervjuet, vil bli oppbevart på kryptert minnepinne i låsbart skap.

Intervjuets varighet vil være ca. 1 time. Jeg vil være fleksibel med hensyn til tid og sted for intervjuet, og du trenger ikke å reise.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt.

Kun jeg vil ha tilgang til de personopplysninger som måtte fremgå. Navneliste vil bli fort over de som inngår i studien, den vil bli oppbevart i et eget låsbart skap, adskilt fra øvrige innsamlede data.

Deltakerne vil bli anonymisert i masteroppgaven, samt i eventuelt senere publikasjoner basert på studien.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 18. april 2019. Deretter vil masteroppgaven vurderes av sensor, før oppgaven forsvares gjennom muntlig eksamen. Innsamlet materiale vil bli slettet når eksamen er slutført.

Masteroppgaven vil være tilgjengelig for de som måtte ønske å lese den.

Ivaretagelse av tredjepart

Jeg vil i intervjuet fokusere på dine opplevelser basert på den erfaringen du har. Jeg ber om at det ikke gis informasjon av sensitiv art om det eller de barna som har vært involvert hvis du bruker eksempler. Dette gjelder også barnas verger eller den mistenkte.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Studien er godkjent av Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Inger-Lise Broste på epost ingfos@phs.no eller på telefon 950 94 373

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.3. Vedlegg 3

Intervjuguide

Takk for at du har sagt deg villig til å delta i denne undersøkelsen. Jeg er faglærer ved Politihøgskolen, og er ansvarlig for studiene tilrettelagte avhør (TA) av barn, og avhørslederstudiet for påtalejuristene. I tillegg er jeg student ved Politihøgskolens erfaringsbaserte master i etterforskning. I mailen jeg sendte til deg skrev jeg at jeg ønsket å intervju deg i forbindelse med min masteroppgave om temaet forberedelser til TA, og hvilke betydning tidsfristene har for dine forberedelser.

Formålet med undersøkelsen er å høre med dere som gjennomfører TA hvordan dere opplever den forberedende fasen ved et førstegangs TA når dere må forholde dere til de differensierte tidsfristene som omhandles i Straffeprosesslovens § 239e. Jeg har kopi av bestemmelsen her hvis du trenger det.

Jeg vil intervju ca. 6-8 spesialavhørere. Deltagelsen i undersøkelsen er selvfølgelig frivillig, og du kan når som helst trekke deg. Intervjuet vil bli tatt opp på lyd og transkribert. Deretter vil jeg analysere innholdet. Alle opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner eller politidistrikt vil kunne gjenkjennes i den ferdige masteroppgaven. All informasjon som kommer frem under intervjuet vil bli behandlet anonymt slik at ingen skal kunne vite hva akkurat du har svart. Det kan hende jeg vil sitere fra intervjuene, men dette vil bli gjennomført på en slik måte at det sikrer full anonymitet. Mår masteroppgaven er levert 18 april, og eksamen er gjennomført vil alle data bli slettet.

Jeg vil stille deg spørsmål, og du kan selv fritt svare slik det passer deg. Jeg vil også stille oppfølgingsspørsmål til det du forteller. Først vil jeg stille noen spørsmål om bakgrunnen din, før jeg kommer inn på ulike tema. Jeg kommer til å ta noen notater mens du forteller, for å kunne komme med evt. oppfølgingsspørsmål.

Det er dine opplevelser og refleksjoner fra ditt ståsted og din hverdag jeg ønsker.

Er det noe du lurer på før vi begynner?

Tema/forskningsspørsmål	Intervjuspmål	Evt. Oppfølgingsspørsmål
1. Bakgrunnsinformasjon	Hvor lenge har du gjennomført tilrettelagte avhør? Omtrent hvor mange avhør har du gjennomført? Hvor mange avhør gjennomfører du i en vanlig arbeidsuke? Har du stilling kun som avhører eller deltar du ellers i etterforskningen? Hvor stor andel av arbeidstiden benytter du til TA?	
2. Om selve forberedelsene	Hvordan du vanligvis forbereder deg til et førstegangs TA	- Hvem samhandler du med - Hvor mye tid bruker du - Når forbereder du deg?

3. Om tidsfristenes betydning for avhørers forberedelser for TA	Opplever du at tidsfristene har noen betydning for etterforskningen som gjennomføres før førstegangs TA ? Har tidsfristene innvirkning på ditt samarbeid/samhandling med avhørsleder i forberedelsene til TA ?	- Hvordan da? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen? - Opplever du noen utfordringer i disse forberedelsene? - Hvis ikke du samhandler med politifaglig etterforskningsleder- hva er grunnen? - Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen? - Opplever du noen utfordringer i disse forberedelsene? - Har dette endret seg etter de ble TA? - Hvis ikke du samhandler med avhørsleder – hva er grunnen?

	Har tidsfristene innvirkning på ditt samarbeid/samhandling med barnefaglig rådgiver på Statens Barnehus i forberedelsene til TA ? Har tidsfristene innvirkning på ditt samarbeid/samhandling med barnevernet i forberedelsene til TA ? Opplever du at tidsfristene påvirker dine forberedelser av følgeperson ?	- Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen? - Opplever du noen utfordringer i disse forberedelsene? - Har dette endret seg etter de ble TA? - Hvis ikke du samhandler med rådgiver – hva er grunnen? - Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen? - Opplever du noen utfordringer i disse forberedelsene? - Har dette endret seg etter de ble TA? - Hvis ikke du samhandler med barnevernet– hva er grunnen? - Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen?

	Opplever du at tidsfristene påvirker dine forberedelser til møte med barnet? Har du opplevd at tidsfristene har påvirket dine mentale forberedelser?	- Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen? - Hvordan da? - Fortell meg mere om det? - Hvis nei, hva opplever du er grunnen?
4. Resultatet av forberedelsene	Når opplever du at du er godt forberedt? Hva tenker du er god kvalitet i dine forberedelser? Hva tenker du er god kvalitet i et TA ?	

	Opplever du at tidsfristene har betydning for kvaliteten av TA? Opplever du at tidsfristene har betydning for effektiviteten i prosessen med å gjennomføre TA?	- Hvis ja, hvordan da? - Hvis nei, hvorfor ikke? - Hva tenker du er effektivitet? - Benyttes ordet produksjon i denne sammenhengen? - Hvis ja, hvordan da? - Hvis nei, hvorfor ikke? - Hva tenker du er effektivitet? - Benyttes ordet produksjon i denne sammenhengen?
5. Om endringene i tidsfristene i Straffeprosesslovens § 239X av 2. oktober 2015?	Hvordan opplever du de nye tidsfristene som trådte i kraft oktober 2015?	- Er det noen ulemper med tidsfristene - Hvordan synes du tidsfristene burde vært? - Ser du noen fordeler ved tidsfristene? - <u>Begrunn</u>
6. Avslutning	Opplever du at det er noen viktige temaer i forhold til tidsfristenes betydning for TA som vi ikke har berørt i intervjuet? Hvordan har det vært for deg å bli intervjuet?	- I så fall hva?